

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





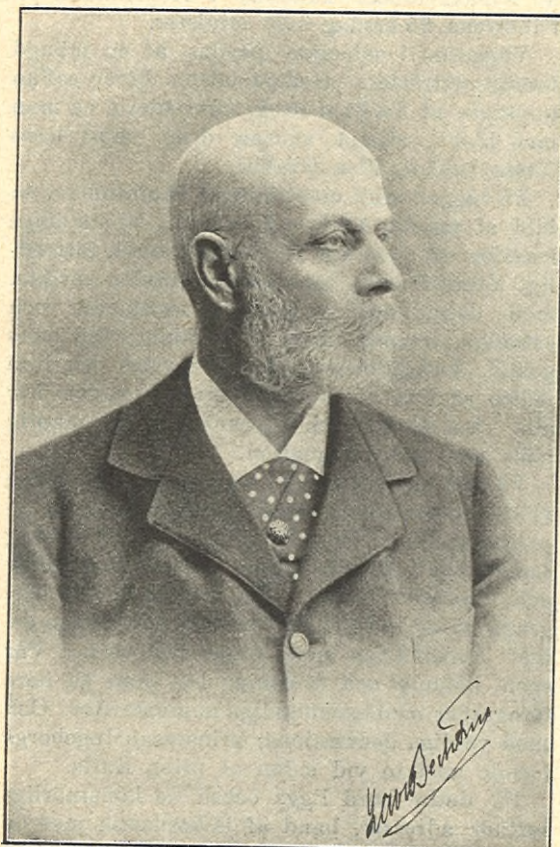
ILLUSTRERAD TIDNING

HÖR

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

LÖRDAGEN DEN 4 JULI 1903

N:R 27 (862)



FRIHERRE LAVE BECK-FRIIS.

FRIHERRE LAVE BECK-FRIIS OCH BOSJÖ-KLOSTER.

UNGEFÄR midt i Skåne ligger en stor sjö, som med sina vackra, bokbevuxna stränder och dess omväxlande scenerier fullt kan mäta sig med de för sin naturskönhet så beprisade sörmäländska. På en i denna insjö utskjutande landtunga reser en gammal borg sina tinade gaflar ur den omgivande präktiga ek-skogen.

Dess läge är hänförande. Den stora sjön med sin blåa, glittrande vattenyta, sina vikar och näs, sina stränder, omväxlande med skogsdungar, byar och bördiga, böljande fält erbjuder ett panorama af ovanlig fägring.

Sjön är »Skånes öga», den mångbesjungna Ringsjön, och herresätet Bosjö-kloster, som styres och bebos af de förenade rikenas förre minister i Köpenhamn, friherre Lave Beck-Friis.

Bosjö-kloster var fordom ett af de präktigaste och mest berömda kloster i Skåne. Det var äfven ett af de äldsta, tiden för dess grundande är ej med vissnet känd. Stiftaren säges ha varit den skånske stormannen Thore Thott, den förste af denna ätt, som öfvergick till kristendomen. Thore Thott skall hafva låtit döpa sig 1145. I en af påfven Lucius III 1185 utfärdad bulla nämnes, att han grundlagt Bosjö-kloster och till sin stiftelses framtida bestånd anslagit betydande donationer. Följande gamla rim påminner också härom

»Böge Ore, Dalbye Waang
Kjelbye Mölle, Ringsöl Fang
Giver Jeg Dig Bosöe Kloster ny,
Mens self ligger Jeg i denne Hög.»

Thore Thott lät nämligen efter gammal sed begrafva sig i förfäders ättehög. Han förekommer i Skånes historia under åtskilliga namn, såsom Thor Gilker och Thord Skägge och hedras i gamla handlingar med titeln »Scanorum Legislatur & Judex justissimus».

Bosjö-kloster var ett jungfrukloster af Benediktinerorden, helgadt åt S:t Nicolaus. Det blef efter hand mycket rikt och dess gårdar och hemman lågo spridda öfver en stor del af Skåne. Dess egendomar och besittningar ökades alltjämt genom fromma gåfvor och testamenten. Med rikedom steg äfven anseendet och kvinnor strömmade hoptals till för att bli antagna i detta heliga samfund, en lycka, som betalades med stora summor.

Bosjö-kloster gafs 1537 i förläning först åt Lunda-biskopen Torbern Bille, sedan åt Hans Barnekow och slutligen 1559 åt Sten Rosensparre till Skarhult. Följande år »mogeskiftade» Fredrik II med fru Thale Ulfstand och afträdde till henne mot ersättning af gods på Seeland, Bosjöholm — så kallades gården en tid efter klostrets upphäfvande — med underlydande hemman, kronans andel i sockenböndernas tionde, fiskerätt i Ringsjön och jus patronatus i församlingen.

Sålunda var klosterstiftelsen upphäfd och Bosjöholm vordet privat egendom i Thale Ulfstands hand. Dotter till Holger Ulfstand

till Häckeberga och änka efter Påvel Laxmand lefde fru Thale ännu på 1590-talet, efter att ha sett samtliga sina barn gå bort före sig. Hon dog på Bosjö-kloster, årtalet är ej känt, och ligger begrafven i kyrkan.

Bosjö-kloster kom till brorsonen, Holger Jensen Ulfstand och genom dennes dotter till Jörgen Urup. Han sålde gården till sin halfbror Jockum Beck till Gladsax. Denne och hans maka i andra giftet Elsa Friis äro stamfar för nuvarande ätten Beck-Friis. Jockum Beck, anläggaren af det berömda Andrarums alunbruk, hade genom gifte, arf och köp kommit i besittning af flere stora egendomar i provinsen. Sin betydliga förmögenhet nedlade han dock på Andrarums bruk och såg sig därför nödsakad att sälja de flesta af sina gods.

Bosjö-kloster köptes af den ryktbare Corfitz Ulfeld. Efter Ulfelds flykt från Sverige, indrogs hans egendomar, bland dem Bosjö-kloster, som förlänades åt än en, än en annan. Grefve Schlippenback, Carl X:s gunstling, innehade gården som pant af kronan. Efter hans död öfverflyttades panträdden på grefve Hans Kristoffer Königsmark. Under mer än ett halft sekel gick så Bosjö-kloster som pant eller arrende ur hand i hand.

Emellertid hade först Ulfelds gemål, grefvinnan Eleonora Kristina, sedan hans måg Lave Beck försökt återfå de indragna Ulfeldska godsena. Intetdera lyckades. Men Lave Becks barn hade mera framgång och år 1735 föll konungens dom, som återställde Torup



BOSJÖ-KLOSTER.



BILDER FRÅN BOSJÖ-KLOSTER.

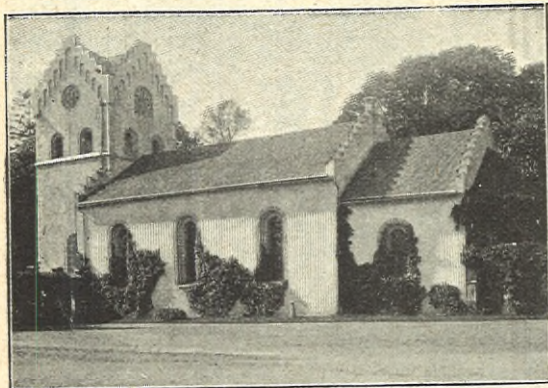
1. MATSALEN. 2. SALONGEN. FOTO C. F. PIIL.

och Bosjö-kloster till Ulfelds arvingar, Beckarna.

Bosjö-kloster tillföll majoren Corfitz Beck, en af tolfte Carls krigare. Han utmärkte sig särskildt vid Holofsin. Tillhörande den flock, som efter Pultava kapitulerade vid Dniepr, fördes den tappre karolinen med sina olyckskamrater till Sibirien. Hans fångenskap där varade i 13 år. Under denna tid försörjde han sig dels genom barnaundervisning, dels genom försäljning af allehanda handelsartiklar. Han ingick därute äktenskap med en svenska, Maria Sofia Skoog, som rest till Ryssland för att råka sin man, äfven han en svensk officer, men som dock redan stupat i striderna.

År 1741 vid sin äldste broders död ärfde major Corfitz de Friiska godsens på Jylland, Elsa Friis familjeegendomar. Han antog då namnet Beck-Friis. Inom denna ätt har Bosjö-kloster sedan förblifvit.

På den gamla borgen residerar nu friherre Lave Beck-Friis, njutande där sitt otium cum dignitate, efter att ha lämnat det offentliga lifvets ärofulla, men uppslitande bestyr för privatmannens väl behöfliga lugn. Som bekant har friherre Beck-Friis i mera än trenne decennier beklädt den bemärkta och ansvarsfulla posten som svenskt-norskt sändebud i Köpenhamn. Under denna långa tid förvärfvade han sig genom sin nobla och urbana personlighet, sina representativa egenskaper och sin alltid lika stora välvilja mot där bosatta



BOSJÖ-KLOSTERS KYRKA.

och resande svenskar och norrmän synnerligen varma och allmänna sympatier. Ej mindre lyckligt stod därvid hans maka, — död i okt. 1901 — vid hans sida. Hög som låg, som kom i hennes i närhet, har ej kunnat undgå att intagas af hennes, mot alla lika, enkla och naturliga hjärtlighet — det äkta kvinn-



liga och aristokratiska sinnets aldrig svikande kännemärke.

Liksom friherre Beck-Friis med högsint hjärtelag vårdar sig om de många, som af honom äro beroende, så stod hans maka vis-à-vis sina talrika underhåfvande, som deras goda ande och moderliga väninna. Hvar och en af dem kunde i nödens stund påräkna hjälp och stöd af den ädla, af sann och lefvande människokärlek besjälade slottsfrun.

Friherrinnan Sigrid Beck-Friis' bild och lefnadsteckning finnas intagna i Idun n:r 48 för 1901.

*

Det gamla Bosjö-kloster, hvars växlande öden under sekler vi nu följt, har naturligtvis genomgått många förändringar under tidernas lopp. Af de vidlyftiga klosterbyggnaderna stå i våra dagar endast kyrkan kvar och bildar ena flygeln i borggården. Källarna under hufvudbyggnaden med sina präktiga hvalf förskrifva sig också troligen från denna tid. Men i öfrigt finner man intet spår af de gamla byggnaderna, sedan ett länge kvarstående hus, »munkalängan», borttagits.

I den gamla ekporten vid hufvudinkörsele till slottsgården läser man Thale Ulfstands namn och årtalet 1570. Troligen har han förändrat och ombyggt det forna klostret.

På den nuvarande hufvudbyggnaden är öfre våningen påbyggd och restaurerad af Jockum Beck 1629. Hans och hans första hustrus, Elsa Grubbes, namn och vapen stå öfver porten. År 1879 under nuvarande ägaren har slottet genomgått en omfattande restaurering och omgestaltning efter Helgo Zettervalls ritningar.

Den stora, vackert och gediget inredda våningen ter sig framför allt som ett hem, det bästa vittnesbördet om den fina, nobla smak och den hjärtats värme, som ordnat det hela.

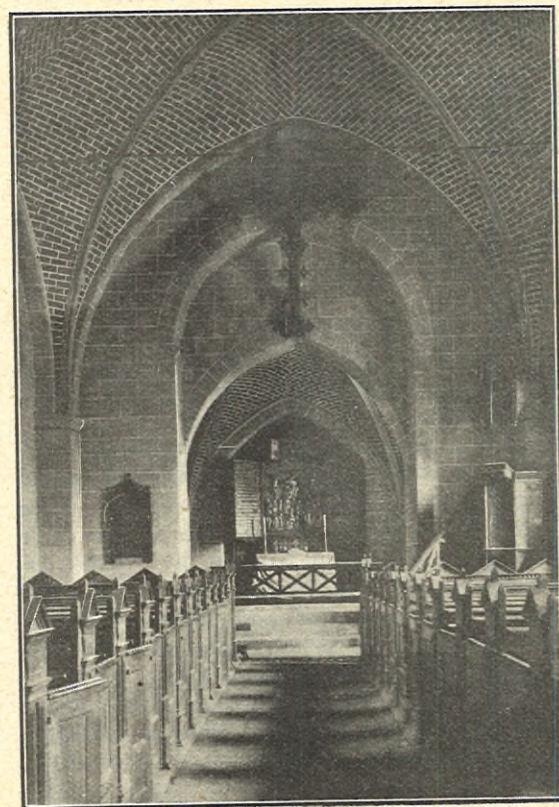
Öfverallt spårar man den döda slottsfruns ordnande, konsterna hand. De smakfulla gobelinerna, som kläda salongens stora karmstolar, förfärdigade af henne själf, efter mönster från olika muséer, vittna om så väl teknisk skicklighet som högt utvecklade smak. På hennes säkra färgsinne och konstnärliga känsla ser man likaledes bevis vid betraktandet af dessa soff- och braskuddar, draperier, skärmar m. m., som pryda Bosjö-klosters gemak. Hennes sjäfulla drag blicka oss till mötes från ett större porträtt öfver pianot. Vi finna dem också på ett mästertligt sätt för- evigade i marmor af den framstående norske bildhuggaren Sinding. På hvar sin sida om den öppna spiseln stå nämligen tvänne byster af friherre Beck-Friis och hans gemål, skänkta af svensk-norska kolonien i Köpenhamn på friherrens 25-årsdag som minister.

Väggarna i salongen prydas af en mängd familjeporträtter. Hedersplatsen öfver soffan upptages af Jockum Beck, stamfadern, en man med kloka, skarpt skurna drag, samt hans första hustru, Elsa Grubbe.

På väggen midt emot hänger »karolinen», en bild af manlig kraft och energi. Vi stå länge framför ett porträtt af Corfitz Ulfeld, förträffligt återgifvande hans sköna, liffulla ansikte, med dess käckt uppvidna mustacher och ostadiga, irrande blick. Vid sidan sitter hans gemål, kungadottern, denna i yttre och inre måtto så rikt utrustade kvinna, hon, som bar alla sina sorger och olyckor med en manlig själs mod och resignation.

På det stora bordet i salongens midt finna vi de svenska och danska kungafamiljerna representerade. Kung Kristian och drottning Louise stå i krönte ramar. Kronprins Fredrik och »sessan» likaså. En intagande familje-grupp visar prins Kristian och hans unga gemål Alexandrine med deras två barn. Vår egen konung och drottning ser man på flere fotografier med egenhändiga namnskrifter. Och med vänliga dedikationer prinsessan Ingeborgs leende ansikte vid sidan af prins Karls.

På detta bord ligga också de konstnärligt textade adresser, band af läderplastik med de förenade rikenas vapen, som åtföljt de olika gåfvor brödrafolken koloni i Köpenhamn upprepade gånger som en gård af tacksamhet skänkt det populära och afhållna ministerparet.



DET INRE AF BOSJÖ-KLOSTERS KYRKA.

I marssolens strålar glimmar ett föremål fram i salongens ena hörn. Vi gå närmare och se en dyrbar, intressant tingest — ett skepp i silfver, present af ministrarna i Köpenhamn vid ämbetsbroderns 25-årsjubileum. På det svällda seglet stå gifvarnes namn inristade.

»De flesta af dem äro nu icke mera till,» säger slottsherrn sakta, i det hans blick hvilat med vemod på vännernas vackra minnesgåfva.

I matsalen hänga porträtter af vårt kungahusregenter, alla till häst, och skänkta åt ägare till Bosjö-kloster af deras kungliga vänner.

»Stamfadern» med örnblicken i det karaktäristiska anletet och sin resliga kämpagestalt, Oscar I och Carl XV, manligt sköna och ståtliga, och vår nuvarande konung med sitt ädla hufvud och raka, imponerande hållning, — detta senare en present åt friherre Beck-Friis vid prins Karls och prinsessan Ingeborgs förmålning.

I det lilla gemak, som bär det för en främling något egendomliga, men för alla vänner och släktingar på de skånska herregårdarna välbekanta namnet »divanen», finna vi den utsökt vackra och konstnärligt utförda adress, svenskar och norrmän förärade friherre Beck-Friis vid hans afgang från ministerposten, ett varaktigt minne och bevis på det intryck han lämnat i sina landsmäns hjärtan. Adressen är utförd i oxideradt silfver af juvelerare Källström i Malmö efter Agi Lindegrens ritning.

I Idun n:r 44 för i fjor fins en afbildning och utförlig beskrifning af detta konstverk. —

Utrymmet i denna tidning tillåter oss ej, hur intressant det än skulle vara, att utförligt skildra flere af Bosjö-klosters många rum och gemak med dess vackra och gedigna konstföremål, porträtt och kuriosa.

Vi vilja endast göra ett hastigt besök i den gamla klosterkyrkan, den förnämsta af alla skånska klosterkyrkor, som bibehållit sig till våra dagar. Den är uppförd nära nog samtidigt med klosterstiftelsen, i ren rundbågsstil och af tuktad huggen sandsten och gråsten.

Under medeltiden stod denna kyrka i så stort anseende, att de, hvilka som pilgrimer vallfärdade dit, fingo 40 dagars afat.

Under förre ägaren genomgick hon en omfattande restaurering, ledd af professor Brunius.

Altarskåpet med dess sniderier förtjäna särskildt att uppmärksammas. Midteltaflan föreställer nedtagandet från korset, och vid ena sidan knäböjer en ung man, stödd på ätten Laxmands vapen, en simmande svan. Under altartaflan ser man Billes och Laxmands vapen. Den förskrifver sig från fru Thales tid och har bekostats af hennes måg Peder Bille och dotter Bereta Laxmand.

Hela vänstra väggen i koret upptages af en målning, visande fru Thale Ulfstand med man, barn och måg, framställda i kroppsstorlek.

På muren vid Beck-Friiska kyrkostolen hänger en eklöfskrans i silfver, sänd af svenska och norska konsulatet i Köpenhamn vid friherrinnan Sigrid Beck-Friis' begrafning. —

Öfver hufvudinkörseeln mot borggårdssidan sitter en bild af klostrets skyddspatron, S:t Nikolaus. Den är huggen i sandsten efter det gamla klostergillet, funnet i jorden. Både detta arbete, hvilket vittnar om verklig konstskicklighet, som ock de vapensköldar, hvilka kröna slottets dörrar och portaler, äro utförda af en gammal trotjänare på godset.

Balustrad och räck till terrassen och balkonger äro likaledes af sandsten, som brytes på ägor. Äfven den så i ropet varande

röda sandstenen förekommer där. Från Bosjö-klosters stenbrott har sandsten levererats till många enskilda och offentliga byggnader, däribland till Lundadömen, som ju är uppförd af dylik sten.

Sist en vandring genom trädgård och park, som i terrasser sänka sig ned mot sjön, hvilken ligger där sakta svallande för den lätta sommarvinden och låter aftonsolens strålar färga i rosa sin glimrande yta.

I parken på Bosjö-kloster står en väldig, gammal ek — sju man kunna knappast famna dess jättestam. Scener från fordom träda fram för oss, när vi blicka uppåt dess åldriga krona, med sina knotiga och delvis förtorkade grenar. Hvem skulle väl kunna förtälja den minnesrika borgens historia såsom han, hvilken i århundraden trotsat väder och vind, seende hur år och sekler jagat hvarandra som stormvindarna öfver Ringsjöns vattenspegel? — — —

Det lider mot aftonen. Solen börjar dala. . . Hon efterlämnar en bred strimma på vattnet.

Den glindrar och darrar. . .

Skymningen sänker sig öfver nejden. Det är tid att bryta upp. — — —

Högst uppe på backens krön låta vi vagnen hålla för att än en gång kasta en blick — en sista — på den hänförande taflan bakom oss: den blåa Ringsjön med dess fagra stränder och det stämmningsfulla gamla slottet i ekskogens gömma, där en ädling, rikt utrustad med de egenskaper, som alltid kännetecknat hans stånds yppersta representanter, gästfri, nobel, karaktärsfast, och med sinnets enkelhet, tillbringar sin lefnads afton.

KARLA RÖNNE.

GLÖM EJ

Jubileumsfondens sparbössor!

HEMMETS RÄTT. OCKSÅ EN RÄTTSFRÅGA, NÅGOT LITET DRYFTAD AF MATHILDA LANGLET.

DET TALAS och skrives mycket om rätt = rättigheter, men det händer dock att man förbiser en och annan sådan. Den ene ifrar för kvinnans rätt, en annan för barnens, en tredje för den fria kärlekens rätt, en fjärde för — jag hade så när sagt mannens rätt, men jag besinnade i tid att detta egentligen var obehöfligt, ty han har ju alla rättigheter och kan efter behag behålla eller lämna dem ifrån sig. Det finnes emellertid en rättighet, som han icke äger, utan måste förvärfva, nämligen rättigheten till ett eget hem, och en fordran, som han ej kan undrandraga sig, nämligen hemmets rätt.

Det synes mig att man, vid alla de strider om, mot och för rättigheter af alla slag, helt och hållet förbiser hemmets betydelse och dess rätt. Synnerligast gäller detta vid den märkliga talan, som föres, om ock något mindre spasmodiskt än förut, för den fria kärlekens rätt gentemot det mycket förkättrade äktenskaps tvång. Det synes mig att man ganska mycket missuppfattar äktenskapet, då man anser det vara uppkommet som ett tvång, ett band, en boja.

Jag tror — och om jag har orätt, hvilket ju nog skulle kunna hända — »je ne suis qu'une vieille femme» — så vill jag tusen gånger hellre hafva orätt än rätt — jag tror, att äktenskapet blifvit »stiftadt», som vigselformuläret har det, just för hemmets skull, för att mannen skulle få ett hem, icke för

det kvinnan skulle få det, ty hon skall ju skapa hemmet. Jag tror inte alls, att äktenskapet är »stiftadt» för erotikens skull och därför kan bytas om, som man byter en väning eller nöjen, så som nya, starkare andar vilja hafva det. Är människan, eller vill hon vara ett djur, så kan hon ju också lefva som ett djur, utan lagar eller band vare sig för själ eller kropp. Men just därför att människan icke är djur, synes det mig, har hon kommit till ordnade och sedliga lefnadsförhållanden.

För att göra det så förhatliga äktenskapsbandet mindre tryckande, har man upfunnit åtskilliga mer och mindre genomgripande utvägar. Den radikalaste af alla är underlåtandet af skilsmässor mellan ordentligt lagvigda makar. Skulle önskemålet därvidlag upphinnas, blefve det nog icke blott lika lätt, utan betydligt lättare att byta makar, än att byta bostad. Ännu har det dock icke kommit fullt så långt här i landet, och i andra länder, exempelvis i Norge, har man sökt förhindra skilsmässor på grund af tycke för annan person, genom den bestämmelse att fränskilda makar ej förrän efter två år få gifta sig omigen. De, som nu anse äktenskapet för »kärlekens graf» (den slags kärlek borde egentligen grafläggas genast efter sin uppkomst) hafva i senaste tider funnit på ett nytt sätt att hindra det förhatliga äktenskapets mördande inflytande på kärleken. Detta vishetsord är, att det icke är nödvändigt att makarna vistas på samma plats — de kunna hvar för sig sköta sitt kall och blott träffas då och då, som goda vänner och sålunda ej lida af den tvungna sammanvaron. En och annan tager saken från denna sida så, som skulle äktenskapet därigenom underlättas — men att detta, som ju under alla omständigheter blir högst tvifvelaktigt, säges på fullt allvar, det tror jag icke heller.

Jag tror det icke heller därför, att samtidigt ifrigt urgeras, att kvinnans egentliga bestämmelse är moderskap och moderlighet, och huru skall hon då kunna sköta ett kall eller yrke, hvaraf inkomsten skall underlätta äktenskaps ingående! Jag tror det icke också därför, att samtidigt föreslås att barnen i dylika äktenskap skulle vara hos modern tills de fyllt femton år och sedan få välja, om de ville stanna hos henne eller komma till fadern — fadern måste ju äfven förut underhålla barnen, hvarför kan han då ej få vara tillsammans med dem? Detta gör, att jag icke kan tro något allvar ligga uti den för resten tämligen löst utkastade tanken, att äktenskaps ingående skulle underlättas af att det blefve, om ej lag, åtminstone kutym, att barnens föräldrar lefde på skilda håll. Nej, pudelns kärna är nog något helt annat. Skulle det gemensamma hemmet upphöra, blefve det säkerligen de lösa förbindelsernas gyllene tid. Ty en varaktig förbindelse utan ett hem vore väl sällan att påräkna. Därför vill jag nu, så godt jag kan, vindicera hemmets rätt och i sammanhang därmed också mannens rätt till ett hem.

Jag vill förutskicka den anmärkningen, att äfven jag — och ingen kan därtill hafva större skäl — anser att kvinnans högsta och härligaste uppgift är moderskapet. Det är också den viktigaste, icke blott för kvinnan, utan för hela samhället. Men kvinnan skall icke blott skänka samhället nya medlemmar, hon skall också fostra dem. Hon skall lägga grunden, hvarpå sedan karaktären skall byggas, medborgaren fostras, samhällets stödjepelare framträda. Och för att lägga denna grund, för att i fred och ro börja karaktärsbildningen, fordras framför allt ett hem, och ett godt

MELLINS FOOD af Läkarekåren erkändt bästa näringsmedel för barn och sjuka.
Finnes på Apoteken samt hos Specerihandlarna.
PROF gratis och franco från Axel Lennstrand, GEFLE.

Enligt referat af meddelande från Svenska Tandläkaresällskapets kommitté för undersökning af gängse antiseptiska munvatten på Internationella Tandläkarekongressen i Stockholm den 15 Aug. 1902 är

STOMATOL

ovedersägligen det munvatten, som bäst uppfyller de fordringar medicinen och tandhygienien ställa på ett bakteriedödande och sjukdomsförekommande preparat för tändernas och munnens vård.

STOMATOLFABRIKEN, Stockholm.

H. M. Konungens Hofleverantör.

hem. Därför har hemmet full och befogad rätt att tagas med i räkningen, då det gäller förändringar till det bättre bland människorna och i lifvet. Men hvad blir det af hemmet om, såsom det heter, »det icke är nödvändigt» att makarne bo tillsammans, och barnen vid femton års ålder skulle »välja» att vistas hos moder eller fader? Ett hem, som beräknas för blott viss tid, en modersvård, som måste afbrytas, då den kanske bäst behöfves — detta kan ej vara något, som en kvinna kan tänka sig att lefva för, eller barn med trofast kärlek fästa sig vid.

Det kan invändas att modern mycket väl bör kunna ensam upprätta och ordna ett hem för sig och sina barn — det är sant och det ser man ofta exempel på — men jag frågar hvarje kvinna, som vid makens frånfälle eller genom andra omständigheter blifvit lämnad ensam med familj, om hon ej vid sina söners uppfostran saknat stödet af faderns myndighet och föredöme? Jag skulle tro, att enhvar kvinna, som tagit sitt moderliga och husmoderliga kall på allvar, helt säkert ganska djupt känt behöfvet af en klok, hederlig och öm makes ständiga stöd. Hus och hem kan ej ledas och styras utan både besvär och bekymmer, och äfven där den mest utvecklade »moderlighet» förekommer, är det visst och säkert att besvär och bekymmer blifva mindre tryckande, när man har hjälp att bära dem.

Om det nu skulle blifva, om ej till regel, åtminstone ganska vanligt, att man och hustru på skilda håll fullfölja enhvar sin »kallelse», så skulle visserligen hustrun kunna ställa det rätt trefligt för sig och sina barn. Men huru skulle då den stackars mannen hafva det ställt? Skulle han inackordera sig i något annat hem eller lefva fullkomligt unkarlsrif, »äta ute» och hålla sig med kalfaktor? Männe han inte efter sina tillfälliga besök i hustruns hem skulle dubbelt missmodig återtaga sin hemlösa tillvaro? Och när barnen sedan skulle välja mellan far och mor och fadern kanske finge öfvertaga den ena femtonåringen efter den andra — stackars karl, hvad skulle han då taga sig till? Äfven femtonåringen måste väl hafva ett hem, och, exempelvis den femtonåriga flickan behöfver kanske just då allra helst en moders stöd och ledning. Men det är alldeles inte sagdt, att hon förstår den saken, utan hon kan ju lika så snart »välja» sin pappa, som sin mamma, och så står han där med sin femtonåriga dotter, som han kanske till på köpet är mycket litet bekant med.

Men om äfven detta kan ordnas på mer eller mindre tillfredsställande sätt, kvarstår dock alltid detta, att mannen under sådana förhållanden inte har något hem, och ej heller själf kan ordna ett sådant — han måste därtill ovillkorligen hafva »ena hjälp», antingen hon är hans äkta hustru, eller blott »hjälp-hustru», som »går till och ifrån». Och när nu modern, utestängd från alla förvärfskällor,

uteslutande ägnar sig åt moderskallet, måste ju fadern nödvändigtvis försörja familjen, hviket i de festa fall väl sker genom träget arbete. Är det nu moderns oeftergifliga plikt att vårda och fostra barnen, som hon födt till världen, så måtte det väl i all rimlighets namn också vara faderns oeftergifliga rätt att själf få vara med om det hem han underhåller! Han, om någon, har väl rätt till ett hem, och ett godt hem.

Ännu en sak bör vidröras. Om fader och moder, äfven i lagligt, ordentligt äktenskap, uppehålla sig på skilda platser, huru skola barnen, som blott då och då träffa fadern, kunna lära sig kärlek till och förtroende för honom? De komma antagligen att i honom, allt efter omständigheterna, se antingen en snäll farbror eller en sträng tuktomästare.

Hans utsikter att sedermera få mottaga utan hans egentliga medverkan väluppfostrade femtonåringar torde i allmänhet blifva skäligen små.

Detta om detta.

Äro vi nu öfverens om, att ett hem är nödvändigt för det uppväxande släktet — och därom torde väl ännu blott en mening råda — samt att en uppfostringsanstalt eller barnkasern ej gärna kan ersätta föräldrahemmet, så blir det naturligtvis fråga om hemmets rättigheter — om hvad hemmet har rätt till. Hemmet har rätt till första och främsta platsen i allt hvad det yttre dagliga lifvet vidkommer. Hvarken fåfänga, nöjeslystnad, praktbegär, vällefna — ja, icke ens »själhåfvelse» — får inkräkta denna plats. Och ännu mindre får girighet, grälsjuka och annat mer af samma sort göra intrång på hemmets rätt. Ty en annan af hemmets oförytterliga rättigheter är frid. Ett hem, där frid icke råder, är ej något hem. Världens gång är ju sådan att oro, sorg och bekymmer komma till en hvar, men då gäller det att låta friden *blifva rådande*. Den åstadkommes då af sig själf, när den utan vårt eget förvållande blifvit störd.

Men allt beror på att hemmets första och förnämsta rätt blir tillgodosedd. Hemmet har rätt till både husfader och husmoder, rätt till bådas bästa vård och omtanke, rätt till deras kärlek, till barnens kärlek. Detta betalar sig, icke blott genom trefnad och glädje i hemmet, medan det består, utan ock genom ljufligaste minnen, sedan det af en eller annan orsak blifvit upplöst. Detta senare torde knappt kunna motsägas; det är känd sak, att minnet af äfven det enklaste hem, äfven minnet af ett tämligen bristfälligt hem hör till de känslor, som till och med efter långa år komma hjärtat att klappa varmare. Och dessa känslor höra också till hemmets rätt.

Till sist vill jag blott bemärka ett och annat, som — jag kanhända borde börjat med. Jag vill först påpeka, att jag icke skrifvit detta i den barnsligt oskuldsfulla tron, att alla hem äro goda, eller att blotta benämningen hem är nog för att hemmet skall vara godt. Jag vet dessvärre, mycket väl att många, alltför många hem *icke* äro goda, men jag lever i *den* tron, att det icke kan skada att tänka på och tala om det goda hemmets rätt. Jag vet nämligen också att hemmets värde och hemmets rätt mycket ofta underkattas både af de oförståndiga och af dem, som borde veta bättre. Jag vet slutligen, att mången blifvit och kan blifva en god och duglig människa utan att hafva haft förmånen af ett godt hem, men det torde knappast kunna förnekas, att detta skett med öfvervinnande af stora svårigheter och lidanden, som med den i ett godt hem gifna riktningen kunnat undvikas.

Icke heller får man af det sagda draga den

slutsats, att jag anser att genom blotta formen af ett lagligt äktenskap stiftas ett godt hem. Långt därifrån. Det vill mycket *mera till*. Men ingen kan förmena mig äga den tron, att ett godt hem lättast och bäst stiftas af dem, som »inför Gud och denna kristliga församling» lofvat att »älska hvarandra i nöd och lust» till lifvets slut.

FONTÄNEN SJUNGER...

I DRÖMBLÅTT månljus sofva parkens lindar, i drömblä månglans slottets gaflar blänka. Man stängt med regler alla gallergrindar — terrassens sfinxer djupa gåtor tänka.

Ej vindfläkt andas öfver dammens vatten, uti hvars djup augustis stjärnor glittra, ett enda ljud blott skälver genom natten: en bronsfontän hörs sakta spela zittra.

Där löfven tätast bygga hvalf i parken, där ensligheten bor i trång skugga och lysmaskglittret gyllenstänker marken, fontänens droppar oafbrutet dugga.

Då nalkas fotsteg — slottsfruns mjuka fötter i månlust sand sitt adelsmärke trycka; de snafva ej mot stenar eller rötter, ty hon är ung och lätt som lifvets lycka.

Hon når fontänen, som i dunklet sjunger sin längtans strof — en gammal, gammal visa. Den stämmer väl med hennes hjärtas hunger, som slottets riddarprakt ej mäktar lisa.

— »Vi svala syskon till den dagg, som faller ur molnens ådror öfver jordens gröda, vi äro bundna som af fångselgaller och blott till lekverk våra pärlor flöda.

Vi ville slungas bortom parkens murar, där fälten grönska och där vallmon flamar, vi ville regna såsom friska skurar och bli till saf i skogens högsta stammar!

Vi ville blanda oss med hafvets vågor och gunga skeppen mellan jordens länder, vi ville strida emot heta lågor, vi ville sorla emot vackra stränder!

Men utan mening glida våra flöden och själlös är den melodi vi spela. Vi tjäna hvarken lifvet eller döden, vi gå i cirkel blott — det är det hela.»

— Och natten skrider upp mot morgongryning, men slottsfrun än invid fontänen dröjer. I hennes själ går längtans höga duning och ömhets hungrigt hjärta barmen höjer...

Hårt äro alla lyckoportar stängda till Eros' stigar — skall hon aldrig gå dem? — och illusionens silfverlyror hängda i sjunkna tempel — skall hon aldrig nå dem?

För slottets herre, röd som den burgunder, hvarmed han öfvar sina Bacchus-dater, hon är en leksak blott i yrans stunder, ett skådevidt för slottsherrns jaktkamrater...

Men dagen rodnar, slottet kunde vakna; — en nick fontänen får, ett stänk på kinden hon får igen — man bör ej henne sakna, då tornens flöjlar nås af morgonvinden.

Snart lyser parken i augustiljuset, fontänen slungar högt sitt klara vatten och sorlar ifrigt med i solgångssuset — dess dolda trånad sjunger blott om natten.

ERNST HÖGMAN.

H VAD GUD GAF SLÄTTBON. EN SAGA FÖR SMÅ OCH STORA BARN AF PAPIRIUS.

BLÅKLINTEN känner du nog, min vän — hvilken känner icke den blomman? Och vallmon, den enkla, röda åkervallmon känner du nog också, åtminstone om du är ett slättbygdens barn från södra delen af vårt land. Gud har icke skapat en blomma med klarare blå färg än blåklintens och ingen med grannare rödt än vallmons.

Det var en solig söndagseftermiddag, då en äldre och en yngre man vandrade utefter en väg, kantad af pilar med tjocka, stympade stammar och en yfvig kvast af unga, grönskande årgrenar i topparna. Vägen gick genom släta åkerfält, hvetet stod styft och rakt på ena sidan, rågen böljade sakta på den andra, och längre bort lågo frodiga vitbetsland och gula rapsåkrar som hjärta rutor mot höstsädens mattare färgbotten. Men på nära håll syntes stänk af högblå klint och röd vallmo inne i sädesåkrarna, och vid den illa hvälfda stentrumman öfver afloppsdiket stod vallmon i täta klungor och lyste så starkt och grant rött, att man nästan fick ondt i ögonen, när man såg på dem länge, precis som när man tittar rakt i solen.

De bägge vandrarna voro far och son. Sonen hade vistats i fjärran land i sju långa år, och fast det gått honom väl där, hade dock längtan till fosterjorden drifvit honom hem igen. Och hans far, som endast motvilligt släppt honom från sig, mottog honom nu med öppen famn.

Det var faderns ägor, som de nu gingo öfver. Tysta och iakttagande gingo de länge vid hvarandras sida. Så stannade den gamle, vände sig till sonen och sporde honom, hvad han tyckte om grödan.

»Jo,» svarade sonen, »här står ju allting så vackert. Men här är allt bra mycket ogräs.» »Ogräs!» invände fadern. »Men här finns ju hvarken tistel eller molla eller kvickrot, bara litet blåklint och vallmo. Jag kunde nog fått bort dem med, men jag vill icke, ty de fröjda mina gamla ögon.»

»Kan vara,» menade sonen, »men de förtaga ändå säden.»

De veko af in på en sidoväg genom fälten upp till det treffiga hemmet, där manbyggnaden på gammaldags vis var inbyggd bland uthusen, så att de bildade en fyrkant. Frodiga, färgrika stockrosor stodo med sina yppiga blomsterbollar som soldater på parad mot stuguväggen, där brunmålade korsvirkesbjälkar delade upp den hvitrappade väggytan i regelbundna trianglar och rutor. De satte sig på en bänk mot husets sydsida, där det nu var litet skugga, ty solen stod redan lågt i väster.

»Du kallade klinten och vallmon för ogräs,» sade den gamle. »Det är många, som kalla dem så.»

»Men,» förtfor han, »jag kände en gång en man, som mer än andra hade gåfvan att kunna fröjda sig åt blommornas färg och doft, åt fåglarnas sång och skogens sus. Han berättade mig en vacker saga en gång, en saga om vallmon och blåklinten. Har du lust att höra den?»

Sonen gaf sin far en lång forskande blick. Så drog ett ljust leende öfver hans solbrända ansikte och han nickade tyst. Den gamle började berätta.

*

När Herren Gud stod i begrepp att skapa världen, men innan han uttalat sitt varde, kallade han alla sina änglar till sig, ty han ville visa dem, huru han tänkt sig denna jord, som skulle blifva människornas boning.

Men när Herren Gud tänker, så taga hans tankar form; Guds tankar äro verk. Och i ett ögonblick låg jorden i all sin härlighet framför den förvånade änglaskarans ögon. De sågo stora, böljande fält, de sågo mörka, susande skogar och täcka lunder, de sågo svallande sjöar och haf, skummande floder och höga berg med snö på hjässorna. Det gick ett brus af glad förvåning genom hela den stora änglaskaran, och den gode Guden log.

Då trädde en ängel fram till Herrans tron, icke Mikael eller Gabriel eller någon af de starke och store, utan en liten blid och fager pilt. Hans kinder, som eljes hade nyponblommans färg, voro nu bleka, hans ögon, blåa som blåklinten, glimmade i tårar, men kring hans vackra hufvud böljade ett svall af lockar, som hade det mognade kornets färg. Det var den harmlösa glädjens ängel.

»Hvad fattas dig, mitt barn?» sporde Herren. »Mig fattas intet, men, allsmäktige Fader, det fattas något i din nya skapelse.»

Herren såg länge och allvarsamt på honom. Den lilla ängeln talade:

»Du vill befolka denna jord, dess åkrar och ängar, dess lunder och bergslutningar med människor och människors barn. Du vill låta jägaren ströfva genom skogarne, sjömannen plöja hafven, liksom bonden plöjer sin teg. Du vill låta herden beta sin hjord på alpernas sluttning och grufkarlen bryta sig in i berget för att hämta upp dess skatter. Du har tänkt på uppehälle åt dem alla, och du har äfven tänkt på glädjeämnen, som kunna hugsvala dem under arbetet och göra deras hvilostund fröjdefull. Blott en har du glömt.»

»Och hvem har jag då glömt, du lille?» sade Herren och log åt ängelns ifver.

»Du har glömt slättbon, när du skiftade ut livets fröjder åt människorna.»

»Honom! Har jag glömt honom!» Den gode Guden log ett högre löje. »Ser du då icke, huru säden böljar på hans åkrar, huru rotfrukterna frodas och boskapen trives kring honom? Han har det lugnaste, det bekymmerfriaste livet af dem alla.»

»Ja,» sade glädjens ängel, »hans lif blir lugnt, men glädjetomt. Jägaren skall fröjda sig åt skogens sus och trädens doft, bergsbon skall glädjas, när han ser alptopparna glöda i soluppgång och solnedgång, herdens öga skall frässa i den blomsterprunkande ängen, och sjömannen skall aldrig upphöra att njuta af hafvens oändligt stora och oändligt skiftande skådespel. Men ser du ej, o Herre och Fader, huru enformig och glädjelös slätten står äfven nu, fastän fälten äro gröna och säden vajar? Där finnas inga granna blomster, ingen växling i färger fröjdar ögat, och de fåglar, som du låter gå i landtmannens spår, äro den fula kråkan och den gråa sparfven, hvars läten dessutom äro en pina för örat. Och hur skall det bli, när höstens långa, mulna

NÖDVÄNDIGHETSARTIKEL

för verkstäder, fabriker, bruk, fartyg, landtegenommar, landsställen och privata familjer:

Wilh. Beckers Samaritlådor,

rikligt försedda med förbandsartiklar och verk samma antiseptiska sårmedel,

prydliga och omsorgsfullt arbetade af stark, bonad ek, ej såsom andra i handeln förekommande af kartong eller bleckplåt, som visat sig bräckliga och mindre ändamålsenliga,

praktiskt inredda med skilda fack och afdelningar, där de olika artiklarne hafva sina bestämda platser,

försäljas i 4 skilda storlekar med olika konstruktioner till respektive Kr. 6:—, 12:—, 30:— och 35:—. Illustrerad prospekt sändes franco på begäran. Wilh. Becker, Kongl. Hofleverantör, 5 Malmstorgsgatan, Stockholm.

»dagar komma, när landtmannen mejat sin åker och allt, så långt ögat når, är grått i grått. Då har han icke ens minnet af blommor och färg och fågelsång, icke hoppet om något vackert att fröjda sig åt, ens när sommaren kommer. Han skall icke svalta, han behöfver ej kämpa med rofdjuren, ej brottas med stormarna på ett fräsande haf, men enformigheten skall lägga sig tung öfver hans sinne, och i all sin lekamliga välmåga skall han blifva armare än alla andra, ty hans lif skall blifva tomt på färger och toner, det skall blifva blottadt på glädje.»

Den gode Guden log icke mer. Han strök allvarlig sitt långa, böljande skägg och satt en god stund tyst och eftersinnande. Hela skaran af änglar hängde med sina ögon fast vid hans anlete. Häpnad öfver änglapiltens djärfhet och bäfvande vördnad för den store Guden hade slagit dem med stumhet.

Då gjorde den gode Guden en rörelse med sin hand, och samtidigt hördes en underbart härlig, pärlande sång som från en fågel, men skönare, rikare än de någonsin hört en fågel sjunga.

De vände sina förvånade blickar utåt slätten. Högt öfver sädesåkrarna stod lärkan stilla på en punkt med vingarna i beständig rörelse och lät den underbara sången strömma ut genom luften, ut öfver fälten. Kring hustaken flögo sidenskimrande svalor med blixtnabba rörelser, och kring husknutarne trippade sädesärlan behändigt med vippande stjärt.

Men underbarast af allt var att se dessa färgrika blommor: blåklinten, som tittade fram ur säden, fager och oskyldig som ett godt barns blick, och vallmon, som stod i stora prunkande klungor eller var strödd i grant skimrande stänk öfver åkrarna.

»Är du nöjd nu?» sade Herren mildt leende till glädjens ängel.

»Ja, Herre och Fader, nu är jag nöjd.»

Hans ögon glänste klarare än blåklinten och hans kinder blossade nästan med vallmons heta glöd. Solen glimmade i hans korngula lockar, så att de lyste som en gloria kring det runda, vackra hufvudet.

»Ja,» upprepade han, »nu är jag nöjd, ty nu har också slättbon fått någonting att glädja sig åt.»

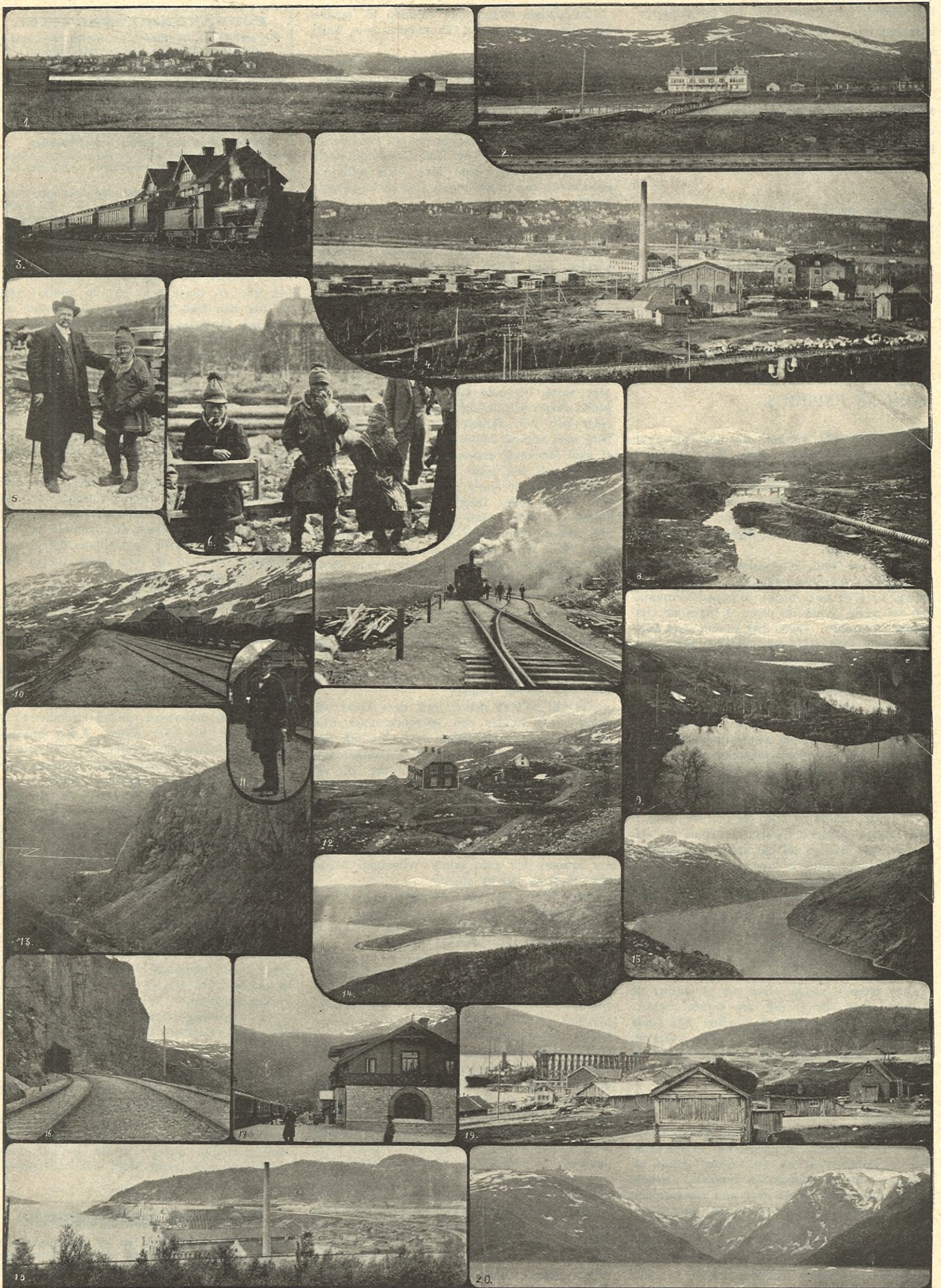
*

Den gamle hade slutat att berätta. Sonen stod upp och fattade hans hand.

»Tack, far,» sade han varmt. »Det var en vacker saga och en god lärdom. Det är icke bara det som duger att äta, hvilket länder människan till sann fröjd och välsignelse.»

Kvartals- och halfårsprenumeranter

torde godhetsfullt beakta, att ny prenumeration nu omedelbart måste verkställas, på det att intet afbrött i tidningens regelbundna expedition må äga rum.



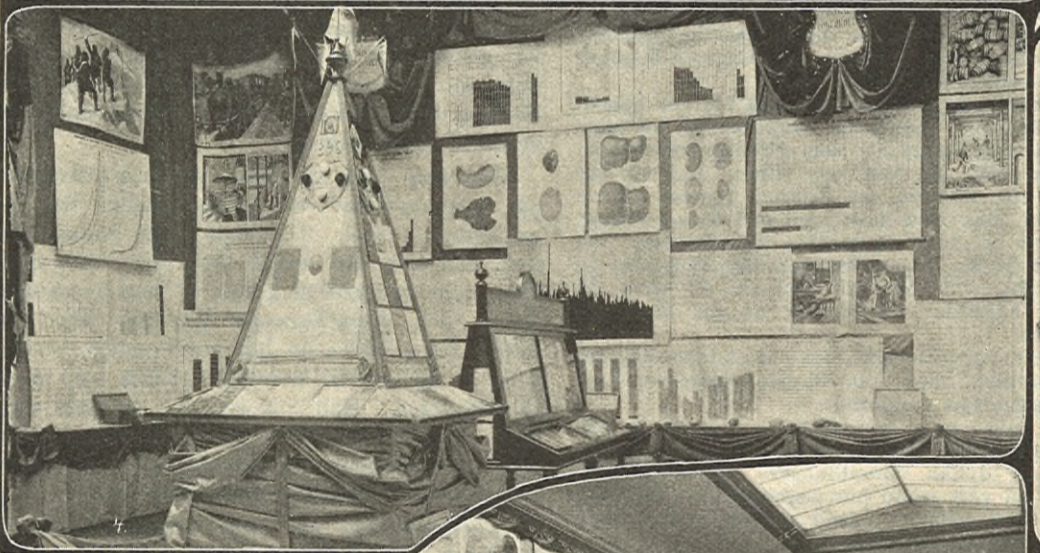
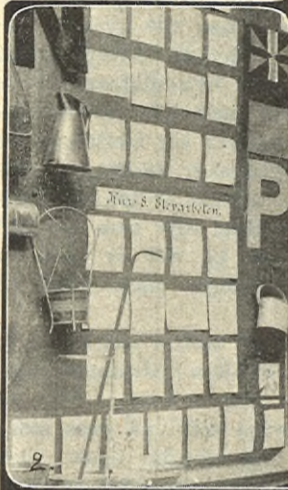
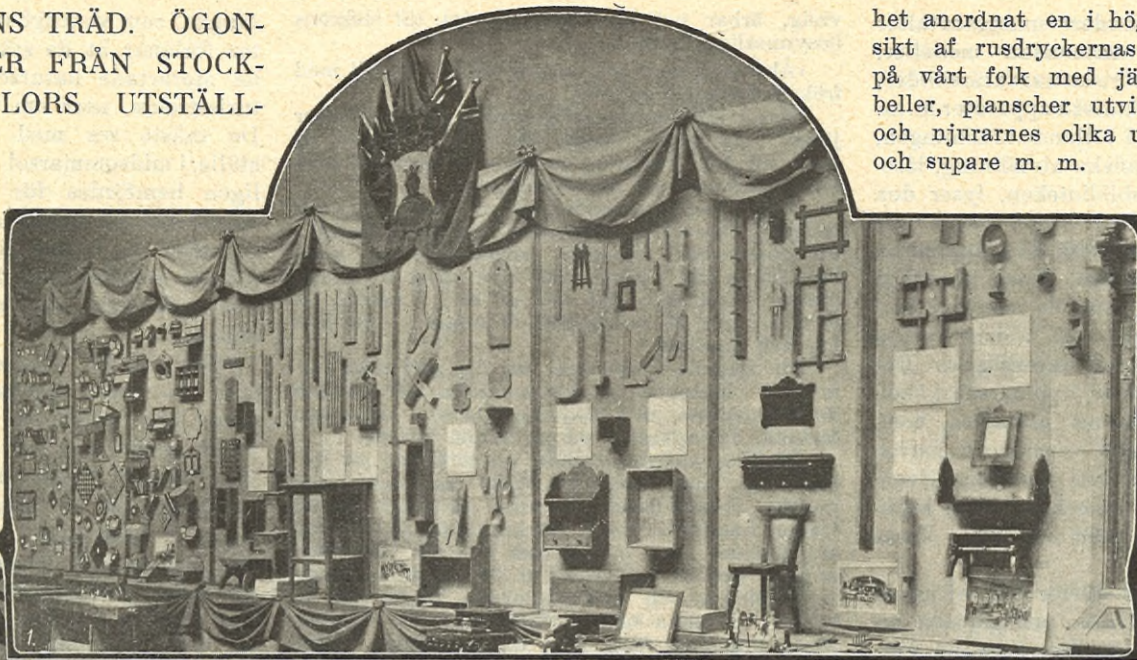
BILDER FRÅN VÄRLDENS NORDLIGASTE JÄRNVÄGSLINIE BODEN-RIKSGRÄNSEN-NARVIK. 1. BODENS KYRKBY. 2. GELLIVARE-DUNDRET. 3. KIRUNA STATION MED LAPPLAND EXPRESS PÅ PERRONGEN. 4. KIRUNA SAMHÄLLE. 5. SÖDERN OCH NORDEN: SMÅLANDSPOSTENS REDAKTÖR A. G. LJUNGGREN HÅLSAR EN SON AF ULTIMA THULE. 6. FISKARLAPPAR I KIRUNA. 7. KAISEPARTE STATION. 8. ABISKOÅLFVEN. 9. TORNEÅ TRÄSK. 10. RIKSGRÄNSENS STATION. 11. RIKSGRÄNSENS STATIONSINSPEKTOR LEKSELL. 12. UTSIKT FRÅN RIKSGRÄNSEN. 13. HUNDDALEN. 14 O. 15. ROMBAKSBOTTEN. 16. TUNNEL PÅ NORSKA SIDAN. 17. NARVIKS STATION. 18. NARVIKS HAMN. 19. MALMLASTNINGSBRYGGAN I NARVIK MED DET GAMLA POSTHUSET I FÖRGRUNDEN. 20. SKJUOMEN-FJORDEN.

PÅ KUNSKAPENS TRÄD. ÖGONBLICKSBILDER FRÅN STOCKHOLMS FOLKSKOLORS UTSTÄLLNING.

RADEN af sommarkongresser i Stockholm inleddes onsdagen den 1 juli med trettonde allmänna svenska folkskolläraremötet, som då öppnades under en storartad tillslutning af lärare och lärarinnor från hela vårt

land anordnat en i hög grad instruktiv öfversikt af rusdryckernas hälsovådliga inflytande på vårt folk med jämförande statistiska tabeller, planscher utvisande hjärtats, lefverns och njurarnes olika utseende hos nykterister och supare m. m.

I den stora utställningssalen träffa vi först teckningsafdelningen med det efter amerikanska metoder tillämpade undervisningssättet att låta eleverna, allt ifrån kursens begynnelse, skärpa sitt öga och sin uppfattning genom att afbildade föremål ur



and. I sammanhang med detta möte hade af Stockholms stads folkskolor samt af en del härvarande leverantörer af skolmateriel anordnats i Akademien för de fria konsterna en synnerligen intressväckande utställning af modärn undervisningsmateriel samt af skolbarnens arbeten på slöjdens och teckningskonstens områden.

Våra läsare återfinna här bredvid en bildserie från denna exposition, hvartill här fogas några korta orienterande ord.

Om vi börja vår vandring genom ett besök i salen till höger, möta vi där å ena långväggen P. A. Norstedt & söners ståtliga utställning af skolkartor och botaniska vägg-

planscher, medan å väggen midt emot C. E. Fritzes k. hofbokhandel möter med en liknande exposé. På den ena af kortväggarna i samma rum har Centralförbundet för nykter-

turkunnighet med sitt därmed sammanhängande skolkök.

I nästa rum dominerar Frans Svanström & C:s utställning af undervisnings- och åskåd-

det dagliga lifvet: till exempel en griffeltafla, en promenadkäpp, en blomkruka o. s. v. Sedan komma mera komplicerade ting, där elevens känsla för linier och färger tillhopa tages i anspråk. De bredvid sina förebilder utställda ritningarna visa på ett öfverraskande sätt metodens förträfflighet. Vidare finnes på samma sida Stockholms folkskolors afdelning för slöjd — såväl gossarnes som flickornas — och midt emot möter afdelningen för na-

STOCKHOLMS FOLKSKOLORS UTSTÄLLNING. 1. SLÖJDAFDELNINGEN. 2. TECKNINGSAFDELNINGEN. 3. SKOLKÖKET. 4. CENTRALFÖRBUNDET FÖR NYKTERHETSUNDERVISNING. 5. »JULTOMTENS» UTSTÄLLNING. 6. FRANS SVANSTRÖM & C:S UTSTÄLLNING AF UNDERVISNINGSMATERIEL. HOFFOTOGRAF A. BLOMBERG FOTO.

ningsmaterial för folkundervisningsanstalter med sina förträffliga anatomiska modeller, geografiska och kulturhistoriska karaktärsbilder, zoologiska planscher, fysikaliska apparater m. m.

Gå vi så in i den därpå följande afdelningen, förbi Scholanders fotografiska utställning, läsestugorna och vandringsbiblioteken, lyser den bildande konstens solglans emot oss i Carl Larssons mästerliga originalverk till planscherna i Jultomten och Tummeliten, dessa ypperliga jultidningspublikationer, som de svenska barnen motse med så stora och aldrig svikna förväntningar vid hvarje midvinterhögtid. Det är konstens fanfarklingande uppmarsch i skol-lifvet, fantasiens gudaborna prinsessa, som, född ur en stor konstnärns varma och barnaluckliga själ, här talar sitt poetiska äfventyrsspråk till de unga, utvecklar deras skönhetssinne, stärker deras mod och höjer deras fosterlandskänsla.

Denna afdelning utgör därför den ej minst uppmärksamvärda på denna pedagogiska utställning, som skänker ett öfvertygande vittnesbörd om, att en ny tids friska luftströmmar äfven göra sig förnimbara i våra folkliga lärosalar.

Det är vår afsikt att i nästa nummer af Idun framställa porträtten af mötets verkställande utskott samt af de olika föredragshållarne och jämväl, så vidt det låter sig göra, en grupp bild af samtliga mötesdeltagarne.

ATT DELA ARF PRÖFVAR VÄNSKAP.

EN SLÄKTHISTORIA FRÅN 1700-TALET EFTER
HANDLINGAR TECKNAD AF MARIA DURLING.

(FORTS. O. SLUT FR. FÖREG. N:R.)

»DET GÅR rykten om krig,» sade han, »men i dem ligger nog ingen sanning. Vår nådige konung kan ej börja anfallskrig utan ständernas samtycke. Dock påstås det att stora flottan blifvit rustad, till hvad ändamål vete Gud. Välaktade och välförståndige man,» fortfor han plötsligt, vändande sig till Samuel Persson, »hvad skulden I säga, om det nu mot all förmodan och som det tyckes utan skälighets orsak verkligen blefve krig?»

»Gud bevara konungen och riket,» svarade rusthållaren med lugnt allvar.

»Ja visst, alldeles!» bifogade generalen skyndsamt med en knappast märkbar rynkning på näsan. »Gud bevara vår nådige herre och konung för alla obetänkta och alltför hastiga händelser.»

»Och hvad säger man om detta i Stockholm?» frågade majoren.

»Alldeles som den ärlige och välbeskedlige mannen här: 'Gud bevara vår nådige konung'. Och rätt ut sagdt, major Du Rietz, för er och mig, som tagit vårt afsked och icke längre lystra till dundret af deras skjutande, kan saken vara just enahanda.» Ett väldigt rökmoln dolde generalen för åskådarnes blickar.

»Men hvad har på sista tiden timat här?» fortfor Pechlin, då röken något skingrats. »Ryktet förmåler, att eder långa arfstvist nu äntligen tagit slut.»

»Ja,» genmålde majoren, »vi äro nu försonade. Alla tvistefrågor, äfven ännu slumrande, skola genom förlikningen vara bilagda.»

»fven ännu slumrande,» upprepade generalen. »hvilken förträffelig stadga! Det tyckes dock som om den väl mycket förutsåge framtiden. Skall min vän kornetten fortfarande vara de nådiga fröknarnas förmyndare?»

»Ja tyvärr!» genmålde majoren, tilläggande med ifver: »Egentligen har han därtill förverkat all rätt genom sitt sanningslösa, obeskedliga och ansvariga försök att göra syster Ulrika oförständig. Kunglig majestät har visserligen ej bifallit systerns ansökan att bli myndiga, men har genom att gifva dem tillstånd att själfva förvalta egendomarnes afkomst sagt sitt ord gent mot bror kornettens beskyllningar, de där ock af våra förnämsta grannar, härads höfdingen och hofjunkaren Rääf, öfverste Drake samt öfverstlöjtnanerna Gyllenhammar och Wrangel blifvit till fulla vederlagda. I sanning, långt ifrån att, som bror kornetten påstått, misshushålla hafva systrarna på hvar sin halfgård sig så hederligen bergat, att hela orten det beundrar, och de hafva fört en oför-

vitlig, ärbär och hedrandeandel till släktens besynnerliga fagnad.»

»Åh verkligen! Det måste då stå väl till med fröken Ulrikas förstånd!»

»Syster Ulrikas sinnesförfattning är alla årstider jämn. Jag skulle önska, att bror kornetten ej vore till sitt förstånd i svårare belägenhet, men hans svagheter äro landskunniga.»

»Lugn, lugn!» manade generalen och lutade sig förtroligt närmare, inhöljande sig och majoren i ett gemensamt rökmoln. »Kornetten har dock egentligen rätt,» tillade han med sänkt röst, »alla gamla fruntimmer äro här af den I veten, det forden I nog så småningom få erfara.» Och han log helt förnöjdt.

Nu frågade generalen, hur det gått med kornettens påstående om den muntliga återkallelsen af testamentet, och majoren svarade, att saken förfallit, då ingenting därom kunde bevisas.

Därefter sporde Pechlin om villkoren för förlikningen, men major Du Rietz var i denna sak ganska förbehållsam. Pechlins skickligt ställda frågor framletade dock, att kornetten afstått från sitt klander mot testamentet i hvad Tidensrum angick mot en ersättning af 333 riksdaler specie 15 skillingar och 12 runstycken. Något mer än hälften af denna summa skulle med sex procents ränta utbetalas först efter ett års förlopp. Däremot skulle till kornetten afträdas hela hemmanet Fermestorp, och han undgick äfven all redogörelse för den auktion han låtit på Tidensrum anställa samt för de lösören han till äfventyrs därifrån affört. Fröknarna och majoren frikändes från den i bouppteckningen upptagna gålden såsom genom auktionen betald. Vid allt detta nickade Pechlin gillande, men det var ej godt att säga för hvem han fann villkoren mest gynnsamma. Majoren tycktes dock ha sin egen tanke därom, efter som han var så ovillig att lämna upplysning.

Samuel Persson hade rest sig, han tog farväl af de bägge herrarne och lämnade rummet. Pechlin såg efter honom och rynkade åter lätt på näsan vid minnet af de enda ord, som rusthållaren under samtalet yttrat.

»Mon ami,» sade han till majoren, »det är nu andra gången jag träffar tillsammans med den där karlen, som tyckes ha något anspråk på att behandlas annorlunda än bönderna.»

Du Rietz såg generad ut. »Att I finnen honom i mitt sällskap,» sade han, »beror därpå, att hans hustru är min halfsyster, som gift sig med honom hemligen och mot familjens vilja.» Majoren var på väg att tillägga, att Samuel numera var en förmögen man med jordegendom i flere socknar, men detta kunde ju ej ursäktas mesalliansen. Du Rietz kände sig ej ens försonad därmed genom de penninglån, som han all stolthet till trots då och då begärde och mottog af sin lågättade anförvant.

Kanske var giftermålet icke så alldeles obekant för generalen, men han försjönk däröfver i en stunds allvarsam fundering.

»Tro mig,» sade han slutligen, »det är en felaktighet i adlens ställning och belägenhet, som föranleder dylika mesallianser. Den tid skall komma, då vårt stånd nått tillbörlig ära och makt och då skall själfva glansen af vårt namn utgöra en öfverstiglig skiljemur.»

Det blef en lång tystnad. General Pechlin, som tillfredsställt sin nyfikenhet, höljde sig välbehagligt i allt tjockare rökmoln, bakom hvilka han måhända dolde en tankeväf, som innehöll de första trädarne i det nät af ränker, hvilket omsider kostade en konung lifvet och honom själf för hans återstående lif friheten. Men major Du Rietz tänkte på kornetten med känslor, hvilka beskaffenhet gjorde det mer än tvifvelaktigt att han enligt försoningsaktens slutord för halfbrodern lyckats bibehålla det förtroende och den kärlek, som både blodsbånd, religion och moral af så nära besläktade personer kräfver.»

TILL POLARRIKETS TRÖSKEL.

DET AF kgl. järnvägsstyrelsen å linien Stockholm—Riksgränsen—Narvik under tiden 19 juni—17 augusti insatta lyxtåget Lappland Express gjorde strax före midsommar sin första tur. Genom dagspressen ha våraläsare erfärit den trefnad och komfort, som råda ombord å denna express samt kunnat följa turen i de entusiastiska skildringar öfver densamma, som pressens representanter redan förra veckan lemna sina respektive tidningar. Men huru liffulla och målande dessa skildringar än varit, måste de dock sakna de underbara färgskift-

ningar, som verkligheten i dessa arktiska trakter förlänar åt de ständigt hvarandra aflösande storartade naturscenerier, hvarmed denna turisttroute norr om Gellivare har utrustats. De måste ses med egna ögon, på ort och ställe, i midsommarsol och midnatssol. Visserligen hemfördes för Idun från denna första expresstur en väldig samling fotografier, men ej heller de kunna gifva annat än en mycket dunkel antydning, om hvad vårt fosterland ofvann polcirkeln har att erbjuda i naturhänseende.

Våra bilder visa endast några få detaljer från de mera kända platserna ofvan polcirkeln (den söder om Boden belägna delen af turen måste vi med saknad afstå ifrån) med dess förpost Boden, hvars kyrkoby med sina väntstugor af de långt aflägsna sockenboarne tagas i besittning, då de till helgerna göra den många mil långa färden till kyrkan, för att åhöra gudstjänsten, eller då de följa någon kär anhörig till den sista hviloplatsen å dess vackra kyrkogård. När man från Boden passerat polcirkeln och närmar sig Gellivare, är det Dundret, som behärskar terrängen däromkring för att sedan aflösas af det ena fjällpanoramats efter det andra, tills man når vår nordligaste stad Kiruna, ty det är blott en tidsfråga, när denna lifliga plats skall få stadsprivilegier.

Sedan vi lämnat detta trefna samhälle, få vi snart sikte på den väldiga fjälltoppen Kebne-Kaise, hittills vårt högsta berg, 7,000 fot och litet till. Den eviga snön på dess sidor och topp badande i sol bländar ögat. Och nu går färden mot jordens nordligaste järnvägsstation Riksgränsen, som ej blott är märklig genom sitt geografiska läge, utan ock genom sin »stins», stationsinspektoren Leksell, hvilken helt säkert ej har sitt motstycke bland svenska järnvägsmän.

Han kom från sin lilla station i Värmland på egen ansökan till »Riksgränsen» den 14 november i fjol. Då hade solen redan gått ned, och han såg henne först den 2:dra maj. Men trots mörkret fick han ej vara overksam. Utom den ansträngande tjänsten fick han under tiden sköta en hel massa andra bestyr, som i ett annat samhälle tarfva sina egna funktionärer. Han fick sålunda förrätta nödop, undervisa, predika — eller rättare läsa upp predikningar om söndagarna i den som samlingsrum lämpliga stora väntsalen.

Dessutom har han tagit initiativet till ett bibliotek, för hvars samlande han afsatt en del af sin månadslön. Han ämnar slutligen anordna föreläsningar och bildande förevisningar af hvarjehanda slag, så nog har världens nordligaste »stins» något att hänga händerna i, äfven under den långa, mörka vinternatten.

Efter Riksgränsens passerande sänker sig banan genom den storslaget vackra Hunddalen, under det tåget rusar fram genom sammanlagdt ej mindre än 21 tunnlar och når Rombaksbotten, där Atlantiska hafvet skär in i en lång fjord, utefter hvars djupgröna isvatten tåget nu går fram, tills det rullar in på Narviks perrong — den långa resans slutpunkt.

Här vid polarrikets tröskel står turisten som i en sagovärld, i stum beundran för nutidens energi och ingenjörskonst, som slagit denna brygga mellan kulturens Europa och den arktiska världens hemlighetsfulla isregioner. Och han erkänner villigt, att knappt någon annan turisttroute på jorden torde kunna bjuda mera ovanliga och imponerande naturscenerier än en expressfärd i högsommartid Stockholm—Narvik.



LADY S:T GEORGE. EFTER EN PENNTECKNING AF MARIA RÖHL.

LADUFOGDEDOTTERN, SOM BLEF LADY. ETT MINNESBLAD FÖR IDUN AF BIRGER SCHÖLDSTRÖM.

DE MÅNGA, som läst August Blanchés berättelser, påminna sig helt visst, att han i »En skådespelares äfventyr» omtalar, hurusom skådespelareämnet Ekström, efter att hafva helt sonika lämnat sin plats som bodbetjänt i hökeributik hos viktualiehandlanden Söderlund på Stora Badstugatan, sedan han likväl först »tvålåt in» sin principal med en butelj blanksmörja och såsom lämplig rakborste därtill på honom applicerat några väl insmorda skoborstar, med sitt knyte och sin klarinett fri och glad öfver en så väl använd morgon skyndar utom stadens tull och hamnar på Ålkistan, där han med sin klarinett i fria luften konserterar på värdshusets gårdsplan.

Han omtalar så vidare Ålkistans två upppasserskor, den blå och den skära, så kallade efter färgerna på deras klädedräkt, af hvilka den skära blef gift med en underofficer vid Lifgardet till häst och dog i fattigdom och elände, hvaremot den blå äktade en engelsk lord och blef en af Storbritanniens rikaste ladies.

Det var i de täcka bindmössornas tid, då minnet af tredje Gustafs glada dagar ännu låg som ett poetiskt skimmer öfver utvärds-husen kring Stockholm, som den något excentriske lord Charles Manners S:t George af Hatley herresäte i Carrik vid Shannon, grefskapet Leitrun, och af Fitzwilliamsplace i London, var chargé d'affaires vid engelska legationen i Stockholm och där valde till sin brud en flicka af folket.

Ladufogden Hans Hallberg var — ha vi hört en gammal sydsvensk förtälja — född 1780 i Halland och gjorde sig känd som en flink, sträfsam och kraftig man, som hade anställning än här, än där vid större gårdar i Skåne och på Själland. Då han var trettio år gammal, byggde han å den nämnda danska ön hjonelag med Anna Larvi, en »dansk pige». Själaf var han en sällsynt vacker man, och skönhet och behag gingo ock i arf till alla hans barn. I äktenskapet med sin första, danskfödda hustru hade han en son samt två döttrar: Lovisa och Ingrid. Blifven änklings,

ingick han nytt äktenskap, hvori föddes en son, Magnus (en tid riksdagsman i bondeståndet) samt en dotter Anna Maria, en fager mö med utmärkta själsgefvor och som blef gift med den framstående språkforskaren prosten Johan Ernst Rietz.

Hallberg var, som sades, en sträfsam och dugande man, men hans arbete blef ej lönadt med synnerlig ekonomisk framgång, och således måste barnen tidigt gifva sig ut i världen att förtjäna brödet.

Dottern *Ingrid* var 1805 född i Bälteberga i Ottarps socken. Därifrån flyttade familjen till Skottorp och då Ingrid befann sig i konfirmationsåldern, kom hon till den stora Hamiltontska egendomen Barsebäck. Därifrån medföljde den 16-åriga flickan en hushållerska till Stockholm, där hon erhöll plats som uppapperska, först en mycket kort tid å Ålkistan och därefter å Franska värdshuset å Djurgården.

Det var där sir Charles såg den unga, fagra tärnan, och snart blef han så intagen af kärlek, att han på fullt allvar friade till henne, erbjödande den fattiga, ringa svenska flickan sin hand. Som hennes uppfostran naturligtvis med den tidens obetydliga skolundervisning för folkets barn var mycket bristfällig, eller rättare sagdt nästan ingen, lät han henne taga lektioner af skickliga lärarinnor och lärare — hennes lärare i svenska språket, då en ung akademidocent, var den först härom året i Stockholm afidne framstående politikern och författaren prosten Henrik Schönbeck, och han talade ännu på sina gamla dagar med beundran och aktning om denna sin lärjunge, för hvars lysande intelligens och goda karaktär han hade idel loford. Hon inackorderades hos en fröken Horn, syster till dåvarande landshöfdingen i Stockholm, och kom således snart in i ett både högbildadt och högförnämt umgänge.

Emellertid trodde fadern icke på den förnämte engelsmannens redliga afsikter mot dottern, utan befallde henne återvända till det gamla, torftiga hemmet. Hon lydde. Till fadern kom dock snart ett bref, hvori, öppet och ärligt, lorden hos ladufogden anhöll om hans dotters hand; hennes hjärta visste han sig redan äga. Vidare bad han dem på uppgifven tid möta honom i Köpenhamn.

Där blefvo nu sir Charles S:t George och Ingrid Hallberg högtidligt trolofvade inför Själlands biskop, hvarefter de begåfvo sig till Paris, där, sedan i en af världsstadens bästa pensioner den unga fästmöns uppfostran till världsdam afslutats, deras bröllop firades i maj 1828.

Med sina närmaste anförvanter i Sverige stod lady S:t George därefter städse i förbindelse; hon understödde dem frikostigt och två af hennes halfbroders döttrar vistades längre tider hos henne. Flere gånger besökte hon dem i deras hem i Skåne.

Från ett af dessa herrskapet S:t George's återbesök i ladyns hemtrakt och om det sätt, hvarpå hon då från förnämligare håll betraktades, föreligger i Trolleholms arkiv ett litet rätt pikant vittnesbörd, ett bref, dateradt Lund 14 juni 1840, från kammarherren Justus von Hauswolff till excellensen greve Trolle-Bonde:

»En i vårt land bekant engelsman, sir S:t George, har med sin fru nära 14 dagar uppehållit sig här i staden. Såväl han som hans fru och svägerska, anförda af honom, har gjort biskop Faxes visit på hans rum; biskopinnan var sängliggande och kunde ej taga mot besök. Fru S:t George, ladufogden Hallbergs dotter från Videröm, som i sina unga år först varit kökspiga på Barsebäck, sedan tjänat på värdshus i Stockholm, där hon gjorde bekantskap och blef gift med sin herre, skall, efter hvad biskopen sagt mig, vara så bil-

dad och hyggelig i sitt sätt att vara, hvarjämte hon med färdighet talar flere språk, så att den, som icke känner hennes öden skulle tro henne vara af en lysande härkomst och hafva fått en från barndomen soignerad uppfostran. Det bör jag hafva äran nämna, att biskop Faxe, ehuru en 73 års man, ännu väcker uppmärksamhet hos damer. Häromdagen, då han var bjuden på kaffe hos det engelska herrskapet, behagade frun yttra sin önskan att äga biskopens porträtt, tilläggande, att hon ville placera det i sin sängkammare. Biskopen fann nödigt att häröfver inhämta herr S:t George's utlåtande, och som fruns yttrade åstundan vann dess bifall, skickade biskopen strax vid hemkomsten ett exemplar af sin bröstbild.»

I trettiosex år lefde lord och lady S:t George i ett harmoniskt och lyckligt, ehuru barnlöst, äktenskap och den forna tjänstflickan rörde sig bland prinsar och prinsessor, ladyships och peersfruar lika konstlöst och oklanderligt som hade deras sfär ständigt varit hennes vanliga. En stor del af denna tid vistades de på sina egendomar i Irland, synnerligast på den vackra villan Hattly Manor, hvaremelan de genomföro den europeiska kontinenten från norr till söder, från öster till väster, till dess i början af 1860-talet lorden, trött af år och resor, lade sina ben till hvila att ned-sättas vid hans anrika fäders sida i familjekapellet.

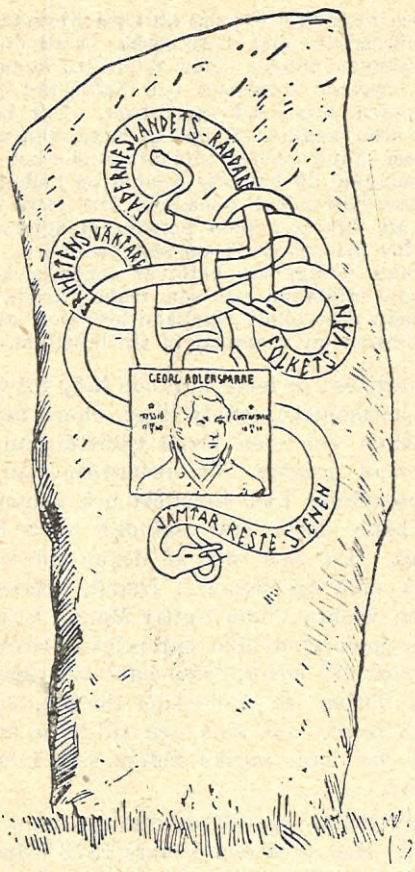
Lady S:t George öfverlefde sin man i nära tolf år. Hon afled den 5 mars 1873 i Spezzia i Italien. Af den kolossala förmögenheten tillföll största delen makens kvarlevande bröder, af hvilka en var ärkebiskop i Dublin, samt brorsdottern Petronella Hallberg, dotter till den ofvannämnde riksdagsmannen Hallberg i Tjerby vid Laholm, och som varit som fosterdotter hos fastern i flere år. Petronellas erhållna förmögenhet antages uppgått till öfver 15 millioner kronor svenskt. Hon hade blifvit gift med en engelsk officer vid namn Whyte. Det var endast minsta delen af lady S:t George's förmögenhet, nämligen den rörliga del däraf, som vid hennes frånfalle var placerad i bankdepositioner och reverser men som dock uppgick till 2 millioner kr. sv., hvilken kom de svenska arfvingarna till goda.

Och härmed slutar sannsagan om ladufogdedottern, som blef lady.

GEORG ADLERSPARRES MINNE.

DET ÄR naturligt, att den icke skall kunna bli rättvist bedömd af sin egen tid, hvilken griper in i ledningen af händelserna på ett så ytterst verksamt sätt som Georg Adlersparre gjorde. Åt sådana är det historiens sak att göra rättvisa.

Starkare och starkare har betydelsen af hans storslagna lifsgärning gjort sig gällande; klarare och klarare har hans ädla, mäktiga personlighet stått fram i minnets tempel. Och då Jämtlands tidning föreslog att hembygden skulle hedra minnet af sin störste son med att resa ett minnesmärke öfver honom, togs tanken upp af ledande män i den socken där han föddes. De utfärdade upprop om medel till minnesmärket. Saken främjades på ett särdeles kraftigt sätt af skriftställaren J. Stadling — också en son af nämnda socken — genom en föredragsturné i Jämtland. Och nu är minnesstenen verklighet. Den aftäckes i morgon söndag på Hofvermo gård i Myssjö socken, där Adlersparre föddes den 28 mars 1760. »Jämtar reste stenen», heter det å densamma, och det är också bokstafligt sant. Stenen är huggen ur en klippa i bygden. En vinterdag samlades ett par hundra af dess söner, vältte stenen på en särskild för ändamålet timrad jättekälke och drogo den till sin plats.



ADLERSPARRE-MONUMENTET I MYSSJÖ.

En storslagen folkhyllning åt folkvännens minne!

Då vi nu läsa Georg Adlersparres historia, är det isynnerhet tre stordåd, som präglade denna jättegigant, hvilken hvar vi än se honom alltid har höfdingens färger.

Det första af dessa stordåd var utgifvandet af »Läsning i brännbara ämnen», såsom man kallade hans »Läsning för landtmän» och dess fortsättning »Läsning i blandade ämnen». Själ en såväl för sin stil som sina kunskaper särdeles bemärkt skriftställare, samlade han i denna tidskrift allt hvad fosterlandet hade lifsdugligt och offervilligt inom litteraturen, och denna tidskriftsserie — den mest inflytelserika vårt land någonsin ägt — var också den lysande förberedelsen till hans andra stordåd, den revolution han sedan fick utföra.

Denna revolution och framför allt det fruktbargörande i densamma — var också hans. Så länge det gällde Gustaf IV Adolfs afsättning hade han hofvet och adeln med sig, men sedan voro de hans fiender — sedan fick han lita på dem, om hvilka han sade: »Sveriges allmog och soldater äro mitt folk». Som chef för den revolutionsarmé han skapat betryggade han också införandet af vårt konstitutionella statsskick.

Naturligen hade han stort inflytande på den författning, som tillkom och antogs under skyddet af hans revolutionsarmé, och hans inflytande — hur mycket det än arbetades på att neutralisera detsamma — har också varit godt: så ha vi framför allt honom att tacka för vår tryckfrihet. Men han har gifvit oss något ännu mer — och det kallar jag hans tredje stordåd — då han föreslog och genomdref justitieombudsmannainstitutionen. Detta var nämligen lika mycket som hela författningen — garantibeviset för densamma.

*

Är Adlersparres politiska historia egendomlig, så är detta ej mindre fallet med hans kärlekshistoria, hvarom det här torde lämpa sig att säga några ord*.

Det var, som bekant, i Värmland han samlade sin revolutionsarmé. Bland dem, med hvilka han då kom i skriftlig förbindelse var kapten

C. A. Linroth å Gustafsvik vid Kristinehamn, en mycket beläst, revolutionssaken mycket tillgifven man, som för öfrigt var särdeles förmögen. Sedan armén brutit upp från Karlstad, hade den sitt första högkvarter i Linroths hus i Kristinehamn.

Här såg Adlersparre — då en nära 50 års man — för första gången den kvinna, som snart skulle bli hans maka. Det var kapten Linroths dotter Lovisa Magdalena, som var föga mer än hälften så gammal som Adlersparre.

De sågo hvarandra blott i tre dagar, men då de skildes, visste de båda, att de för första gången i lifvet mött kärleken och att de tillhörde hvarandra för lifvet. Men Adlersparre sade intet. En revolutionschefs hufvud är ett för sin plats mycket problematiskt ting — om han misslyckas. Adlersparre ville ej binda henne vid sig, då det var oafgjordt, om hans företag skulle leda honom till stupstocken. Men så fort han genomfört revolutionen, gifte de sig (i Kristinehamn 10 sept. 1810).

»Huru kunde hon komma att älska en man, som var dubbelt så gammal som hon?» frågar kanske någon af Iduns manliga läsare. Ty att de kvinnliga förstå, att åtskilliga års ålderskillnad icke utgör något hinder för kärleken, det vet jag.

Öfver hufvud taget var Georg Adlersparre vid denna tid en man, som var ägnad att tilltala kvinnorna, i all synnerhet de intelligenta och bildade. Högväxt, kraftig, välbildad, sprudlande af lifslust och humor, beläst, medveten om storheten i sin mission och färdig att därför offra sitt lif, utgjorde han ett verkligt ideal af en stor man.

Fröken Linroth var sin sjuklige faders enda hemmavarande dotter. Begåfvad och fint bildad, utgjorde hon faderns förtrogna och var hans revolutionsidéer varmt tillgifven. Hon förstod alltså och sympatiserade med Georg Adlersparre, innan hon såg honom. Sedan hon sett honom och funnit människan vara lika stor som hjälten, lopp hennes hjärta honom till mötes, och på denna nobla kvinnas döda mull är det ingen indiskretion att säga, att initiativet till detta äktenskap, där hon gaf sin strålande hälsa och ungdomliga skönhet, sin entusiasm och handlingskraft samt sin förmögenhet åt fosterlandets hjälte, nog utgick från henne.

För ej så länge sedan hade jag tillfälle att tala med Adlersparres ende nu levande son greve Rudolph Adlersparre i Arvika, och han betygade, hvad Georg Adlersparre på flere ställen i sina skrifter och senast i sin dödsstund framhållit, att detta äktenskap och detta familjelif alltid varit rörande lyckligt. In i döden var kärleken lika stark på båda sidor. »Stod valet mellan oss barn och honom, var hon alltid på hans sida,» smålog greven.

Gustafsvik älskade Adlersparre högt. Mycket intresserad jordbrukare, utförde han en rad dyrbara experiment, som ej betalade sig, och ända in i sin dödsstund sörjde han öfver, att han lämnade sina efterkommande i en så svag ekonomisk situation. Det visade sig emellertid dess bättre, att den ej var så svag som han föreställt sig.

Gustafsvik innehades af änkan, tills gården öfvertogs af sonen greve Rudolph Adlersparre, då ryttmästare. På riddarhuset har han gjort sig bemärkt såsom arftagare af de humanitära idéer, som besjälade fadern och modern.

*

På Gustafsvik finns en kyrkogård för den Adlersparreska släkten. På en hög, enkel, oarbetad sten står det: »Georg Adlersparres, hans maka och hans barns graf». Nedanför ligga de, och deras namn äro inristade på

flata hällar. Adlersparre dog själf 1835, dottern Lovisa Maria 1837, sonen Carl August — lycklig skönlitterär och politisk skriftställare under signaturen »Albano» — 1862 och slutligen änkan 1866. Nu återstår, som sagdt, endast yngste sonen, Han är född 1819 och har ej gått fri från gikten, men nog föreföll det mig som om han det oaktadt skulle kunna bli hundra år.

JOHAN LINDSTRÖM-SAXON.

* Författaren till denna uppsats har i dessa dagar på Albert Bonniers förlag utgifvit en roman i detta ämne: »Befriaren, en berättelse om Georg Adlersparre», skriven med varm känsla för bokens hufvudfigur och i en enkel underhållande stil, som gör densamma synnerligen läsvärd.

Red.



GÅRDEN GUSTAFSVIK VID KRISTINEHAMN. GEORG ADLERSPARRES BIBLIOTEK I VÄNSTRA FLYGELN.

UR DAGSKRÖNIKAN.

EN SÄLLSYNT högtidlighet afhölls den 19 juni, då f. riksdagsmannen i första kammaren Ola Olsson och hans hustru i kretsen af sina många barn, barnbarn, släktingar och vänner å deras egendom Näsbygård vid Kristianstad firade sitt guldbrylllop, på samma gång som deras svärson patron Ola Göransson, Åbylund vid Vadstena, och guldbrylllopsparets dotter Hanna hade sitt silfverbrylllop.

Ett fotografi af det ovanligt ärevärdiga och välmående guldbryllloppet med silfverbryllloppet bakom i fonden synes härnedan.

Guldbryllloppet är som synes klädd i samma äkta, dyrbara skånska bruddräkt med klut och prydnader, som hon för 50 år sedan bar som brud.



GULDBRYLLOPPSPARET OLA OLSSON OCH HANS HUSTRU SAMT SILFVERBRYLLOPPSPARET OLA GÖRANSSON MED MAKAN.

KÄRLEKENS GÅFVA. SKÅDESPEL I EN AKT, MED EN TABLÅ, AF EYVOR STEN.

(FORTS. O. SLUT FR. FÖREG. N.R.)

TORSTEN (*räcker ut handen och drar Elsie till sig*). Kom hit, min lilla flicka! Jag har ju inte hälsat ordentligt på dig! (*Kysser henne och håller henne sedan ut ifrån sig, betraktar henne leende*) Hvad är det, som gör att du i dag alldeles ser ut som lilla Elsie från förr i världen? — Är det glädjen kanske?

ELSIE (*lite gäckande*). Jag misstänker att det snarare är den här backfisch-kostymen.

FRU HEIJBERG. Åh, så Elsie säger! Backfisch-kostymen! — En alldeles passande dräkt för en liten fästmö med ditt ungdomliga utseende — en dag som denna i synnerhet. (*Vänder sig till Torsten*.) Du kommer naturligtvis ihåg att det inte bara är pappas födelsedag, utan er förlofningsdag också?

TORSTEN. Åh, ett så'n't nöt jag är! Det hade jag verkligen glömt! Du måste förlåta mig, Elsie! Och du får sannerligen gräla på de gamla egyptier istället för på mig, ty det är de, som hållit mig fångna sista tiden och kommit mig att förgäta allt annat. (*Kysser Elsies hand*.)

ELSIE (*lätt*). Litet brutet, snart förlåtet! Jag tänker inte gräla på någon för en sådan småsaks skull.

TORSTEN (*slår armen om henne och trycker henne intill sig*). Det är allt roligt ändå att ha en liten fästmö, som sitter här hemma och tänker på en — (*skämtsamt deklamerande*) En Ingeborg, som trofast väntar på sin Frithiof, hvarthän hans väg än bär — och närhelst han vänder åter — för att nu uttrycka mig i den högre stilen! (*Han ser skrattande ned på Elsie, som med glänsande ögon och ett litet gåtfullt leende besvarar hans blick*.)

ELSIE. Bara du inte till slut blir så länge borta, att jag likt Freja får taga falkvingar på och »söka i norr och i söder, min förlorade Öder» —

TORSTEN. »Älskade Öder står det då annars — men (*ser frågande på henne*) du har bestämt hört någonting, Elsie — fast jag inte begriper hur?

ELSIE (*gör sig hastigt lös*). Hört nånting? Hvad då?

TORSTEN. — Jaså — ja, då var det ingenting.

ELSIE (*lägger med ett spändt uttryck i ögonen handen på hans arm*). Torsten — hvad är det?

TORSTEN (*nyper henne lekfullt i kinden*). Jag tror man är nyfikna? Men ser hon, det är en liten hemlighet, som jag vill delge er alla på en gång — sedan —

ELSIE (*långsamt*). Ja-så — (*hon låter händerna sjunka och stirrar ett ögonblick stelt framför sig*.)

FRU HEIJBERG. Tag nu plats, mina vänner, så går jag efter pappa — (*med en nick åt Torsten*) Så glad han skall bli — han anar ingenting.

(*De ställa sig vid sina platser omkring bordet, lämnande de två vid dess vänstra kortsida åt värd-folket. Elsie och Torsten bredvid hvarandra på långsidan åt verandan. Mostrarna midt emot och ingenjör Weyle på högra kortsidan. Då de blifvit i ordning, inträda de båda gamla.*)

BRUKSPATRON HEIJBERG. (*Han har lite yfvigt, starkt gråsprängdt hår och ett par djupa ögon. — Stannar af förvåning på tröskeln.*) Nej — se Torsten! — Hvad i all världen blåser det nu för vindar? (*De omfamna hvarandra.*)

TORSTEN. Goddag, kära far! Ja det var verkligen lika kärt som oförmodadt att få komma hem och vara med om att fira din högtidsdag — det är åtskilliga år sedan jag det var! Mätte far få upplefva många, många ännu!

BRUKSPATRON H. Tack, min gosse! — Men se här ha' vi ju svägerskorna med tårta, kan jag se, och de rara pären, som jag annars aldrig får maken till! Tack, kära Mina och Dina! (*Hälsningar och gratulationer* — —) Sätt er nu, god vänner, få vi se hvad mamma bjuder på, dagen till ära! (*Alla sätta sig, brukspatron H. klappar Elsie på kinden.*) Nåå, tösen. Det var en öfverraskning, som hette duga, skulle jag tro!

ELSIE (*vänder hufvudet och kysser den smekande handen utan att svara. Tjänarinnan inkommer med en bricka, som hon bjuder omkring*.)

BRUKSPATRON H. (*tagande för sig*). Är det mening att jag skall börja? Nåja — dagen till

ära så — Nå, kära Torsten, hur går det med utnämningen?

TORSTEN. Bra hoppas jag, far! Ansöknings-tiden går ut om lördag och ännu har jag inte sett till någon medtäflare.

TANT DINA. Ja, jag tänkte just taia om att Mina och jag i går voro inne i sta'n och bjudna till biskopens till middag och då förde biskopen talet på dig och den lediga professuren och sade, att du är *själfskrifven* till platsen och att ingen annan ansett det mödan lönt ens att söka, då det blef bekant, att du gjorde det.

TORSTEN (*skämtande med en liten underton af allvar*). Ja det är bra — det är så jag vill ha't!

TANT MINA. Ja-a — och både biskopen och biskopinnan och fröken Nora frågade med så stort intresse efter dig och sade så många vackra saker om dig, att du riktigt kunde känt dig smickrad, om du hört det! (*vänder sig till Elsie*) Jo, jo, lilla Elsie! Hvem vet, om du inte haft en svår rival i fröken Nora, om du inte varit så långt i förväg! — (*Elsie leker tyst med skeden vid sin tallrik.*)

BRUKSPATRON H. (*med en hastig blick på henne afbryter tant Mina*). Nå, nå, nå! — Hälften grannlåter kunde vara nog att fördärfa hvem som helst.

TORSTEN (*skrattande*). Och så mycket mer mig då, menar far!

FRU HEIJBERG. Åh, söta pappa, nog tål Torsten så mycket! Jag för min del tycker det är särdeles roligt att från det kompetenta hållet höra så fördelaktiga omdömen — och det kan Torsten med skäl vara stolt öfver.

BRUKSPATRON H. (*leende*). Nåja, min käre gosse, nog vet du att gamle far fröjdas öfver din framgång, fast jag ibland får lof att opponera mig lite mot all den här blomsterkastningen fruntimmerna göra dig till föremål för. Elsie är verkligen den förnuftigaste — och det är väl det.

ELSIE (*lite torrt*). Af den enkla orsaken att jag verkligen inte vet, hvad jag skulle lägga till, när faster och tanterna slutat. (*Hon ser ett ögonblick allvarsamt upp på Torsten — som ler tillbaka mot henne och lägger handen öfver hennes.*)

TORSTEN. Åh, nog vet jag väl, hvar jag har lilla fästmon alltid, äfven om hon inte precis i ord säger mig det! (*Elsie drar handen tillbaka.*)

BRUKSPATRON H. (*höjer glasen*). Skål, min gosse, och lycka till (*spjufaktigt*) antingen du nu blir professor eller ej.

FRU HEIJBERG (*indignerad*). Men, pappa lilla.

BRUKSPATRON H. (*i samma ton*). Åhja — men det hör då väl inte till det absolut otänkbara i dessa intrigernas tid.

TORSTEN (*litet högraget*). Det skulle jag nästan tro.

BRUKSPATRON H. (*leende och hjärtligt*). Nåja — Jag tror nog så med! Skål, professor, om jag inte ser dig igen dessförinnan — ty du stannar väl inte så länge härhemma?

TORSTEN (*blidkad*). Tack, far! Tack allesaman! (*De dricka honom till.*) Nej — jag får till och med redan i kväll ge mig af igen. — Och nu — måste jag väl fram med hemligheten, Elsie! (*Ser ett ögonblick leende på henne.*)

ELSIE (*rycker till och möter med en plötslig ångestglämt i ögonen hans blick, hvilket han dock icke märker. — Sedan sitter hon orörlig med ögonen fästa på duken medan han talar*.)

TORSTEN. Det är verkligen en liten — en ganska stor öfverraskning jag har i beredskap åt er, och som jag hoppas ni alla med mig skola glädja er åt. Elsie också, äfven om den för henne ju innebär en misräkning, som jag dock tänker hon för min skull gärna bär — (*han lägger handen på hennes skuldra. — Hon rätar litet på sig utan att svara, Weyle ser hastigt på henne och för ett ögonblick handen öfver ansiktet — följer sedan spändt Torstens ord.*)

FRU HEIJBERG. Hvad är det, min käre gosse — för all del låt oss höra!

MOSTER MINA. Kära du, hvad vi äro nyfikna!

TORSTEN. Jo — jag har af greve Eulenburg blifvit erbjuden att följa hans son, en ung begåfvad men sjuklig student, på en två års resa i södra Europa och norra Afrika. Vi skola särskildt uppehålla oss i Egypten — mina drömmars land. — Svar begärdes per omgående och jag bestämde mig ögonblickligen — hörde mig för med vikariat för professuren och ställde om mina affärer. — Allt är klappadt och klart och vi resa i morgon.

FRU HEIJBERG (*och mostrarna om hvarandra*) Nej, hvad säger du! Kära Torsten, ett så'n't anbud.

FRU HEIJBERG (*tar upp näsduken*). Men också — en så'n skilsmässa! (*Torkar sig i ögonen.*)

BRUKSPATRON H. (*ser tigande på Torsten ett par ögonblick, så lägger han handen på Elsies nedböjda hufvud*). Nå, hvad säger Elsie då? Har du verkligen inte haft något litet ord med i laget? Bara ger honom utan vidare anstånd med bröllopet nära 2 år till?

ELSIE (*svarar icke först, men så lyfter hon hufvudet och ser klart upp på honom, saktat*). Han hade ju inte tid att fråga mig, farbror.

FRU HEIJBERG (*hastigt*). Nå, det behöfdes ju inte heller — nog visste Torsten att lilla Elsie med innerlig glädje skulle offra de önskingar, som måhända lågo henne själf närmast, då det gällde en så stor fördel, för att inte säga lycka för Torsten. — Så gör en sann liten kvinna (*nickar åt Elsie.*)

BRUKSPATRON H. (*efter ett ögonblicks tystnad, ironiskt*). Tänk — om det vore vice versa — Elsie, som reste.

(*Fruntimren se bestörta, Torsten förvånad och Weyle road på honom.*)

TORSTEN (*osäkert*). Hvad menar far?

ELSIE (*lägger hastigt sin hand på brukspatronens arm och hejdar honom med en blick. Hennes ansikte är blekt, men hennes ögon stråla och det är klang i hennes stämma*). Nu vill jag tala, far! (*Hon reser sig. Alla se med största förundran på henne.*)

TORSTEN (*med ett försök att skämta*). Tänker du hålla tal, Elsie?

ELSIE. Ja, Torsten — till dig — inte till den blifvande professorn eller den framstående vetenskapsmannen, som hela världen känner, utan till den Torsten, som jag minns se'n snart 20 år tillbaka, min barndoms lekkamrat, min ungdoms älskade. — Hvad jag ville säga har tagit sagans form för mig — och med sagans ord börjar jag därför: — Det var en gång — (*tystnar ett ögonblick och fortsätter sedan med samma strålände inätvända blick och mjuka, drömmande tonfall.*)

Det var en gång en mäktig fé — *Lifvets Lycka* kallade människorna henne — och många voro de gåfvor hon skänkte dem: rikedom, ära, framgång — vänskap — kärlek — och människorna togo emot dem, allt efter hvars och ens hjärtelag: med ödmjuk glädje — till välsignelse, eller med otacksamhet och högmöd — till fördärf — Den gåfva hon frikostigast gaf var också den skönaste på samma gång som den bräckligaste — kärlekens gåfva — Hon gaf den åt alla, hög och låg — fattig och rik, men få voro de, som förstodo att värda den — Som en liten telning lade hon den i ungdomens hand — »Värda den väl,» sade hon — »håll den i helgd — glöm den aldrig för något annat i världen — Skydda den som din största skatt och den skall en gång ge dig lifvets högsta glädje» — För dem, som gjorde så, växte den lilla plantan upp, bar härliga blommar och rika frukter och sträckte kraftiga hägnande grenar utöfver deras lif — För dem åter, som glömdo att värda sin skatt — som låto tröloshetens smygande gift nå den — äregirighetens eld bränna dess krona — eller självviskhetens frost sveda dess blommar och blad, vissnade den — och en gång död — kan den aldrig — aldrig väckas till lif igen — — — (*Hennes stämma sjunker vid de sista orden ned till en lidelsefull hviskning. — Hon står ett ögonblick blek och andlös, som om hon väntade på något. — Så skjuter hon stolen tillbaka — vänder sig om och går — först saktat med höguret hufvud — så fortare och slutligen springande med händerna för öronen, som om hon flydde — ut, öfver verandan ned genom trädgården, där hon försvinner.*)

TREDJE SCENEN.

(*Alla ha, under det hon talat, haft sina blickar fästa på henne: brukspatron H. tillbakalutad med den ena knutna handen tungt hvilande på bordet och en vacker, djup blick i ögonen; fru Heijberg och moster Mina först med förvåning och sedan med indignation; moster Dina alltmera gripnen ju längre Elsie talat och Weyle blek af sinnesrörelse, men behärskad.*)

TORSTEN (*hvars uttryck från oviss förvåning öfvergått till ångslande aning och sist till smärtfyllt förstående springer upp — ser ett ögonblick alldeles slagen efter henne, och vänder sig så till fadern*). Hon går ifrån mig, far!

BRUKSPATRON H. (*med djupt allvar*). Ja, min gosse — jag fruktar det!

FRU HEIJBERG (utbrytande). Åh, den otacksamma!

MOSTER MINA (utom sig af indignation). Så i högsta grad — (hon söker efter ordet) — okvinnligt.

TORSTEN (slår plötsligt handen i bordet). Tyst!

MOSTER MINA (hoppas högt i vädret. Fru Heijberg ser alldeles förfärad på honom — brister så i gråt, reser sig och går fram till soffan, där hon sjunker ned med näsduken för ögonen. — Moster Mina efter henne tröstande och besvärmande sig på en gång).

MOSTER DINA (sitter kvar ett ögonblick — så reser hon sig långsamt; saktat för sig själf). Om jag en gång — för länge sedan haft mod att vara lika — »okvinnlig», så hade jag sluppit förödmjukelsen att efter 12 långa års väntan slutligen bli slängd åt sidan — för en annan — yngre och — »mera passande» — (hon går fram till fönstret på högra väggen.)

TORSTEN (efter att några ögonblick ha stått tyst och stirrat framför sig, lidelsefullt). Blind — blind har jag varit!

WEYLE (som hittills suttit orörlig reser sig — upprörd). Någon måste gå efter henne.

TORSTEN (ser på Weyle som om ett ljus plötsligt gått upp för honom). Weyle? — du —?! (långt och bittert.) Hvad spelar du egentligen för en roll i detta?

WEYLE (värdigt med en klar blick på honom). En ärlig väns, Torsten — du måste tro mig! (sakta) — hvad det sedan kostat mig, är min ensak.

TORSTEN (räcker honom handen — brutet). För låt mig, Sten! — Ja, du har rätt — någon måste gå efter henne — (han tar sin hatt på pianot och går.)

(Brukspatron H. och Weyle se tysta efter honom.)

BRUKSPATRON H. (som hela tiden suttit kvar på sin plats, slutligen saktat). — Det var kanske »sorgens gåfva» Torsten behöfde för att bli hvad han kan bli.

Ridån faller.

Tablå.

(Skymning med aftonrodnad öfver sjön. Torsten kommer utifrån med Elsie, som blek och liksom frånvarande följer honom. Af hennes oordnade dräkt kan man se att hon många timmar varit i skogen.)

TORSTEN (för henne till soffan). Kom och lägg dig här, Elsie, du är trött.

ELSIE. Nej nej — inte ligga.

TORSTEN. Nå, så sätta vi oss här båda två — jag har en stund ännu, innan båten kommer — de andra möta mig därnere för att säga farväl. — (Han ordnar bekvämt åt henne. — Hon låter allt viljelöst ske. — Så sätter han sig bredvid henne och tar hennes ena hand, medan han talar.)

TORSTEN (efter några ögonblicks tystnad —

tungt). Ja — nu ha' vi klarhet, Elsie — och det är bara en fråga ännu jag vill göra dig — kommer du att — med stor bitterhet tänka på mig hädanefter?

ELSIE (skakar långsamt på hufvudet). Nej, Torsten, — det har jag inte rätt till.

TORSTEN. Inte rätt? (mildt.) Hvad menar du, Elsie?

ELSIE. Ingen mänska har rätt att bara döma den andra — och det är det jag har gjort — det förstår jag nu.

TORSTEN. Min ensam har skulden varit att gåfvan, som gaf oss båda blef förförd — det ger dig rätten att döma, Elsie.

ELSIE (lyfter händerna sammanknäppa och ser förtviflad på honom). Åh, Torsten — den vore inte förförd, om jag inte varit för — feg och för högmödig att tala ut — långt för detta!

TORSTEN (stödande armen mot knät, gömmer ansiktet i handen — saktat och — brutet). Gåfvan var större än jag någonsin förstod — därför — är också — förlusten — så bitter. — (En minuts tystnad.)

ELSIE (med ett plötsligt ljus i ögonen, lutar sig fram och smeker honom lätt öfver håret). Torsten — res inte.

TORSTEN. Elsie — du frestar mig.

ELSIE (på samma sätt med gråt i stämman). Låt oss försöka — att binda samman — hvad som — brustit — kanske.

TORSTEN (ser upp på henne — långsamt). — »Och en gång död — kan den aldrig — aldrig väckas till lif igen».

ELSIES (blick slocknar. — Hon låter handen sjunka och ser rätt framför sig — så nickar hon sakta). Nej — du har rätt, Torsten.

TORSTEN — Om det vore någon annan — men du — Elsie, du kan inte lefva af smulor — (han reser sig och går några slag fram och tillbaka framför henne.)

ELSIE (som satt sig upprätt, följer honom med ögonen — efter ett ögonblicks tystnad utbrister hon). Det förefaller mig som om vi två aldrig känt hvarandra förrän i dag, Torsten!

TORSTEN (stannar och ser på henne med en tung blick; — liksom fortsättande sin tankegång, långsamt). Det är farligt att bygga — ett helt lif på något, som kanske bara är — en stämning för stunden, Elsie — (går framåt dörren till verandan och ser ut.)

ELSIE (sjunker tillsammans igen — tonlöst). Ja — det är nog det. — (I detsamma blåser båten. Båda rycka till. Elsie ser blek af förfäran på honom.) Går du nu, Torsten?

TORSTEN (vänder sig om och möter hennes blick, står en sekund stilla, går så häftigt upprörd fram emot henne och drar henne till sig). Stor var den synd jag begick emot dig, Elsie, men tungt är

också straffet den dragit efter sig — — Ja — nu måste jag gå — — Farväl — min enda älskade! — (Elsie, som lutat sig intill honom, lyfter med slutna ögon sitt bleka anlete mot hans. Han kysser henne ett par gånger — Brutet.) Tänk på mig ibland — med mildhet — om du kan — jag behöfver det, ty nu vet jag hvad det innebär — att ha förförd »kärlekens gåfva».

(Han trycker henne ett ögonblick tyst intill sig. Så släpper han henne, tar hatt och resväska på ett bord vid ett fönster i fonden och går långsamt och utan att vända sig ut öfver verandan, ner genom trädgården. — Det har ännu icke blifvit mörkt, men månen stiger upp öfver sjön.)

WEYLE (kommer ned ifrån bryggan emot honom). Nu är båten här, Torsten.

TORSTEN. Ja — jag kommer. (De stanna och se hvarandra en sekund in i ögonen. — Torsten räcker Weyle handen.) — Farväl — min vän!

WEYLE (gripen, trycker hans hand). Farväl, Torsten!

(Torsten fortsätter ned emot stranden som om han önskade gå ensam. Weyle stannar och ser efter honom. Elsie, som orörlig stått kvar på samma plats där Torsten lämnade henne, slår plötsligt båda händerna för ansiktet och brister i gråt.)

Slut.

MUSIK.

DAMERNAS MUSIKBLAD har för juni månad utsändt ett synnerligen intressant dubbelnummer, innehållande 7 kompositioner, nämligen: Potpourrie ur op. »Dinorah» af Giacomo Meyerbeer, »Skytte-Lisa», rheinländer-polka af Ludvig André, »Frihet är det bästa ting», den gamle bisp Thomas' bekanta frihetssång, med pianoackompanjemang af Helge Sandberg, »Schlummerlied» af Robert Schumann, »Väntan», sång (till ord af Ida Granqvist) med pianoackompanjemang af Hj. Berwald, »Liten Guldklock», polka af Oscar Klose samt tvänne »Blekingslåtar», gammal vals och gammal polka, upptecknade af Berta Jepson.

Textafdelningen innehåller mycket läsvärda uppsatser om Robert Schumann, dennes maka Clara Schumann samt Giacomo Meyerbeer, alla tre med porträtt. Vidare finnas meddelanden om Musikbladets pristävlingar, hvaraf framgår, att i den musikaliska täfningen ej mindre än 128 personer deltagit. Vårt land synes alltså ingalunda lida brist på tonsättare. Slutresultatet af denna täfning kan ej bli afgjordt förrän frampå hösten. Däremot kungöres i det nu föreliggande dubbelnumret resultatet af abonnenternas pristävling, i hvilken hufvudpriset utgjordes af ett nytt pianino från C. H. Billbergs pianofabrik i Göteborg.

Vi anse oss allt fortfarande kunna rekommendera Damernas Musikblad som en i förhållande till sitt billiga pris högst rikhaltig, omväxlande och intressant musikpublikation, säkerligen den bästa som hittills utgifvits i vårt land.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN,

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 5—11 JULI 1903.

Söndag: Soppa på gurkor; fiskkroketter med champignonsås; slottsstek med grönsalad; smultron med grädda.

Måndag: Bräckt skinka med stufvade sockerärter; krusbärskräm med mjölk.

Tisdag: Oxsvanssoppa; ink, braxen med grädda och pepparrot.

Onsdag: Pudding af kött med risgryn; saftsoppa med klimp.

Torsdag: Grönsoppa; syltpannkaka.

Fredag: Fläskhare stekt som vildt med brynt potatis och vinbärsgelé; filmjölk.

Lördag: Sillpudding med skiradt smör; hvit sagsoppa.

RECEPT.

Soppa på gurkor (f. 6 pers.). 2 medelstora, färska gurkor, 1 lit. vatten, 3 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. socker, 1 msk. köttextrakt, 1½ lit. god bul-

jong, salt, hvitpeppar, 1 tsk. bords-smör.

Beredning: Gurkorna skalas, klyfvas längs efter och alla kärnor borttagas noga, hvarefter hvarje halfva skäres i fyra delar. Vattnet kokas upp med 1 tsk. salt, gurkorna iläggas och få koka 5 min., hvarefter de läggas på linne att få väl afrinna. Smöret brynes lätt i en kastrull, gurkorna nedläggas häri, sockras och brynas tills de fått en vacker ljusbrun färg, då köttextraktet tillsättes och massan får ett uppkok. Den passerar därefter genom här-sikt, buljongen tillsättes och soppan får ett godt uppkok, hvarefter den afsmakas noga. Sist tillsättes det kalla smöret och soppan serveras med ost-smörgåsar eller rostat bröd.

Fiskkroketter (f. 6 pers.). ¾ kg. gädda, 1 msk. salt, ½ tsk. ättika, 1 lit. vatten, 3 msk. smör (60 gr.), 4 msk. mjöl, 2 dcl. fiskspad, 2 dcl. grädda, salt, hvitpeppar, 1 äggula.

Till panering: 2 ägg, 2 kkrpr. stötta skorpor.

Till kokning: ¾ kg. flottyr.

Beredning: Gäddan rensas, fjällas ej, sköljes väl och torkas, samt ingnides med saltet och ättikan. Den lägges i varmt saltadt vatten och får koka tills fenorna lossna, då den genast upp-

tages ur spadet och skinet afdrages. När fisken är kall, skäres den i tärningar och alla ben borttagas noga. Smör och mjöl sammanfråsas, fiskspadet och grädden tillsätts, litet i sänder, och såsen får koka 10 min. under flitig rörning, hvarefter fisken, den uppvispade äggulan och kryddorna tillsätts. Massan utbredes på ett fat att kallna. Af den stelnade massan formas aflångt runda kroketter, som rullas i stötta skorpor, doppas i vispadt ägg och rullas åter i stötta skorpor. Kroketterna böra därefter ligga ett par timmar att hårdna och kokas sedan gulbruna i flottyr. De uppläggas på gräppaper att afrinna och serveras med champignonsås.

Slottsstek (f. 6 pers.). 1½ kg. innanlår ell. fransyska, 3 msk. smör (60 gr.), ½ msk. salt, 1 lit. svag buljong ell. vatten, 4 kryddpepparkorn, 4 hvitpepparkorn, 1 msk. sirup, 1 msk. konjak, 1 msk. ättika, 4 anjovisar, 1 liten rödlök, 2 lagerblad.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.) 1½ msk. mjöl, köttjus, (1 dcl. tjock grädda).

Beredning: Köttet bultas väl och tvättas med en duk doppad i hett vatten. En stekgryta upphettas långsamt, smöret brynes däri och köttet ilägges samt brynes väl på alla sidor,

hvarefter det saltas. Den kokande buljongen ell. vattnet påspädes och kryddorna jämte de rensade anjovisarna, den hela löken och de öfriga ingredienserna tillsätts, hvarefter steken får saktat steka färdig omkr. 3 tim.

Köttjusens silas och skummas, smör och mjöl sammanfråsas, köttjus till-sättes litet i sänder och såsen får koka under flitig rörning i 10 min., hvarefter den afsmakas.

Syltpannkaka (f. 6 pers.). 3 små kkrpr. hvetemjöl, 1 lit. gräddmjöl, 2 ägg, 2 msk. smör (40 gr.).

Till fyllning och garnering: 1 kkrpr. sylt, 3 dcl. tjock grädda, 1 msk. socker, ½ hg. sötmandel.

Till pannkakslaggen: 1 msk. smör (20 gr.).

Beredning: Mjöllet hälls i ett fat, äggen vispas med mjölken, nedröres litet i sänder med slef, i mjöllet, sist tillsättes det skirade, men afsvalnade smöret och smeten får stå och svälla omkr. 2 tim. En pannkakslagg upphettas långsamt, smöret smältes i vattenbad och härmed penslas laggen. Så mycket smet ihålles att pannans yta nätt och jämt täckes Pannkakorna uppläggas på varmt fat och öfverstrykas tunn med varm sylt. Grädden vispas till hårdt skum, sockret tillsättes och

grädden slås öfver pannkakorna. Sist öfverströs den skällade och fint hackade mandeln.

Fläskhare stekt som vildt (f. 6 pers.). 1½ kg. fläskhare (med ben), 1 hg. späck, ½ msk. salt, ¼ tsk. hvitpeppar, 1 msk. smör (20 gr.), 1 kkrpr. vatten, 3 kkrpr. mjölk, ½ msk. soja.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. mjöl, köttjus, 1 msk. köttextrakt, 1 dcl. tjock grädda, 1 tsk. socker.

Beredning: Fläskharen tvättas med en duk doppad i hett vatten, bultas lätt, befrias från fett och hinnor och späckas om så önskas, samt ingnides med salt och peppar. Smöret brynes i en stekgryta, köttet nedläggas och brynes väl på alla sidor, hvarefter det spädes med det kokande vattnet, mjölken och sojan och får saktat steka med tätt slutet lock tills köttet är mört. Det upptages, lossas från benet och skäres i tunna skivor, som hoppläggas och serveras upplagda på benet.

Köttjusens silas och skummas noga. Smör och mjöl sammanfråsas, köttjus och köttextraktet tillsätts litet i sänder, under rörning och såsen får koka 10 min., hvarefter grädden ihålles och såsen får ett uppkok.